

TSEA83 : Datorkonstruktion

Fö6

Minnen + Bussar

Fö6 : Agenda

- Cache-minnen, BPT
 - Repetition
- Minnen allmänt
 - ROM, RAM, DRAM, SDRAM, DDR
- MMU – Memory Management
- Minnen Nexys3
 - Block-RAM, distributed RAM, DDR3
- Bussar och I/O
 - Vad kan man göra med Nexys3?
 - RS232, I2C, I2S, SPI, Ethernet, USB
 - Parallell kommunikation
- Planering
 - Den närmaste framtiden

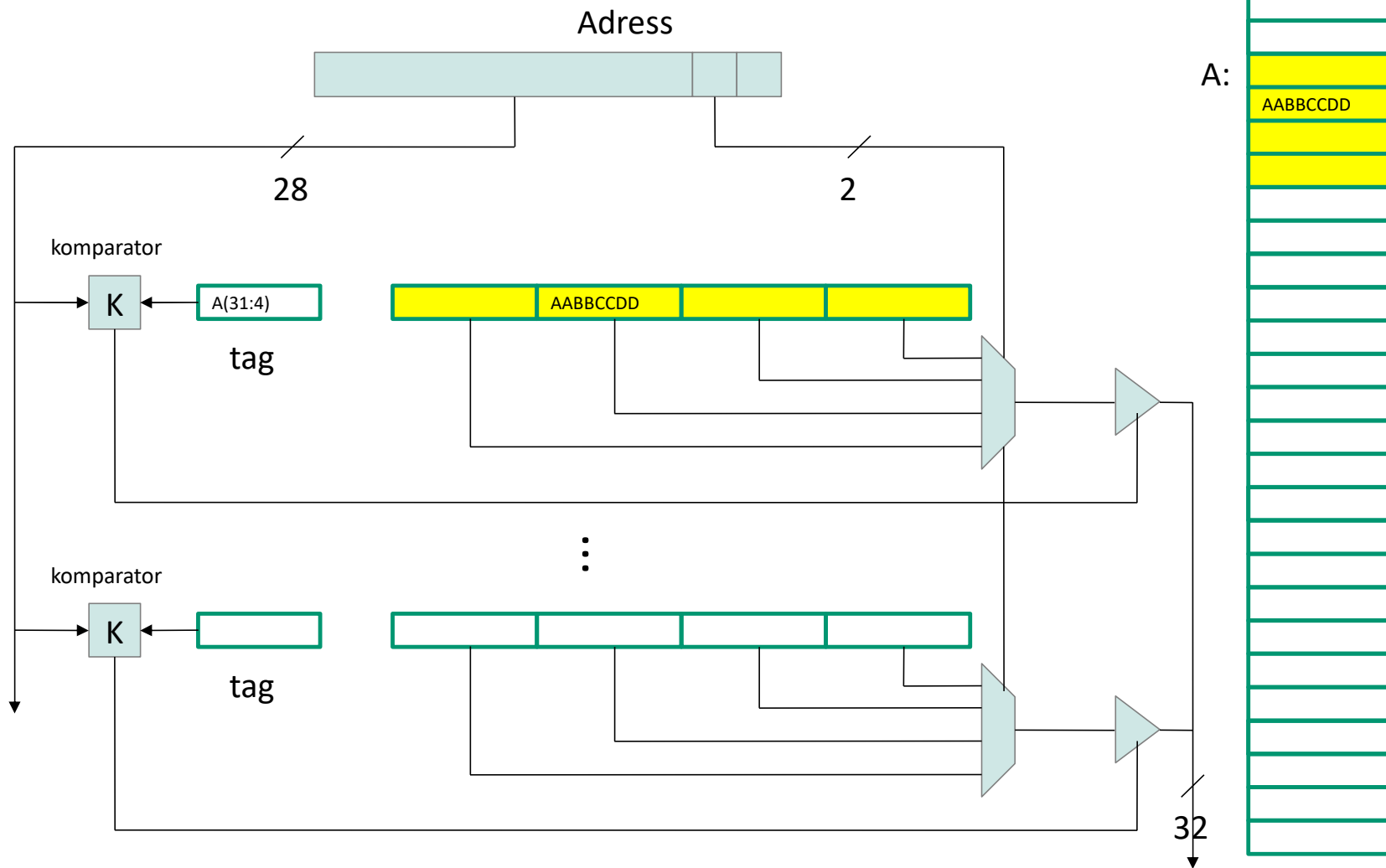
Cache-minnen, BPT

Repetition

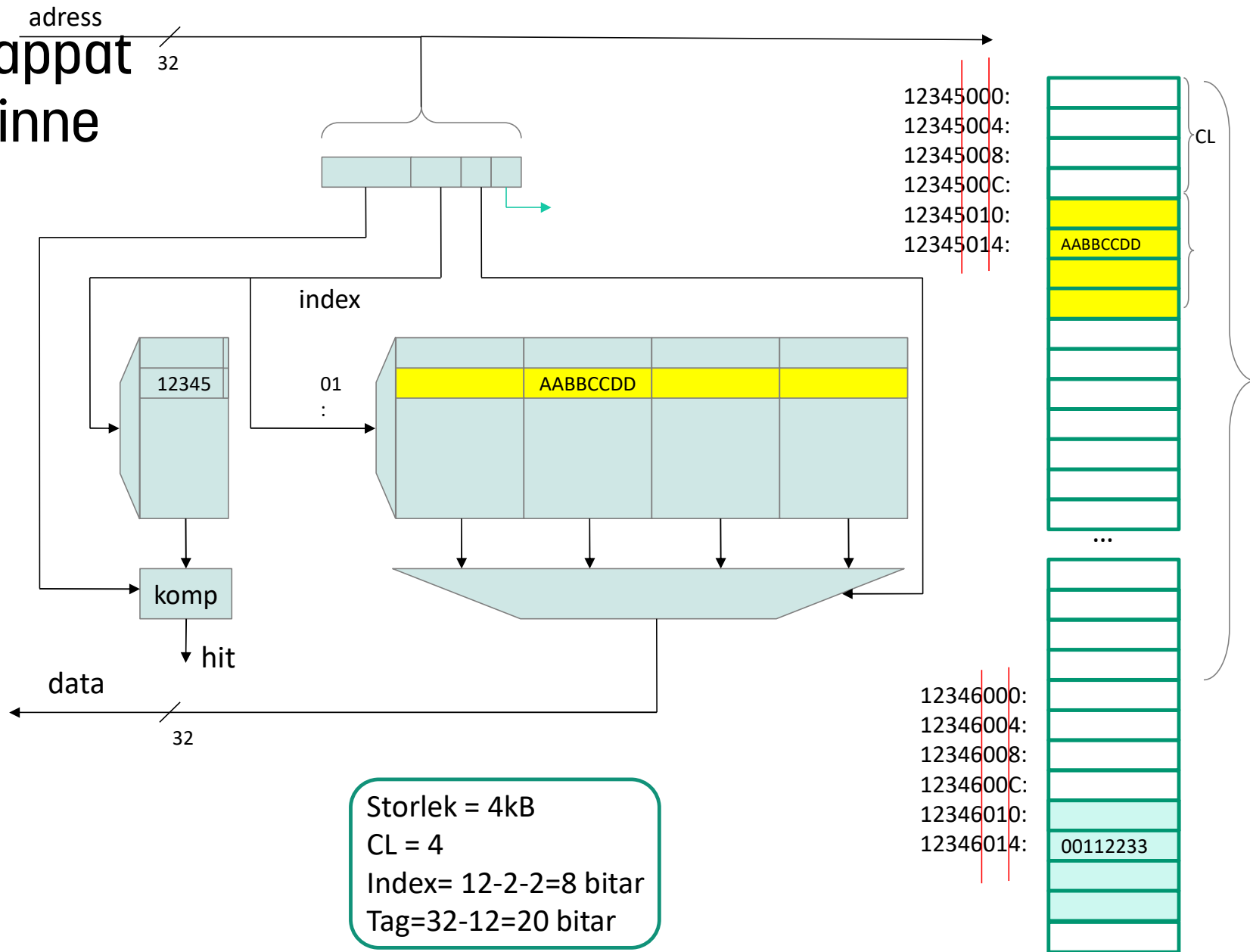
Associativt cacheminne

A = adress till PM/CM
CL = cachelinens storlek
CM = cacheminnets storlek

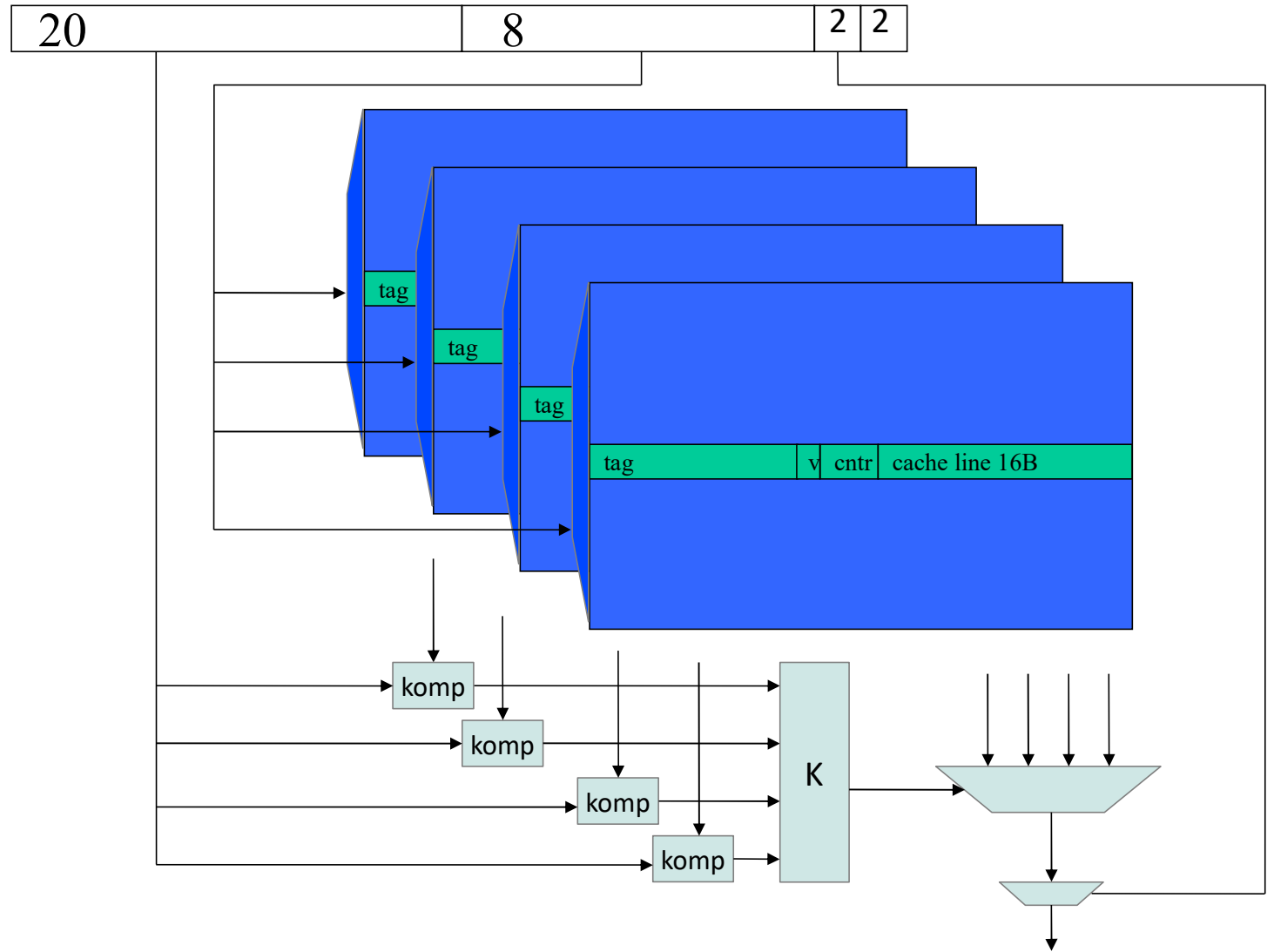
$$\text{Tag} = A/CL = A/2^4 = A(31:4)$$

Direktmappat cacheminne

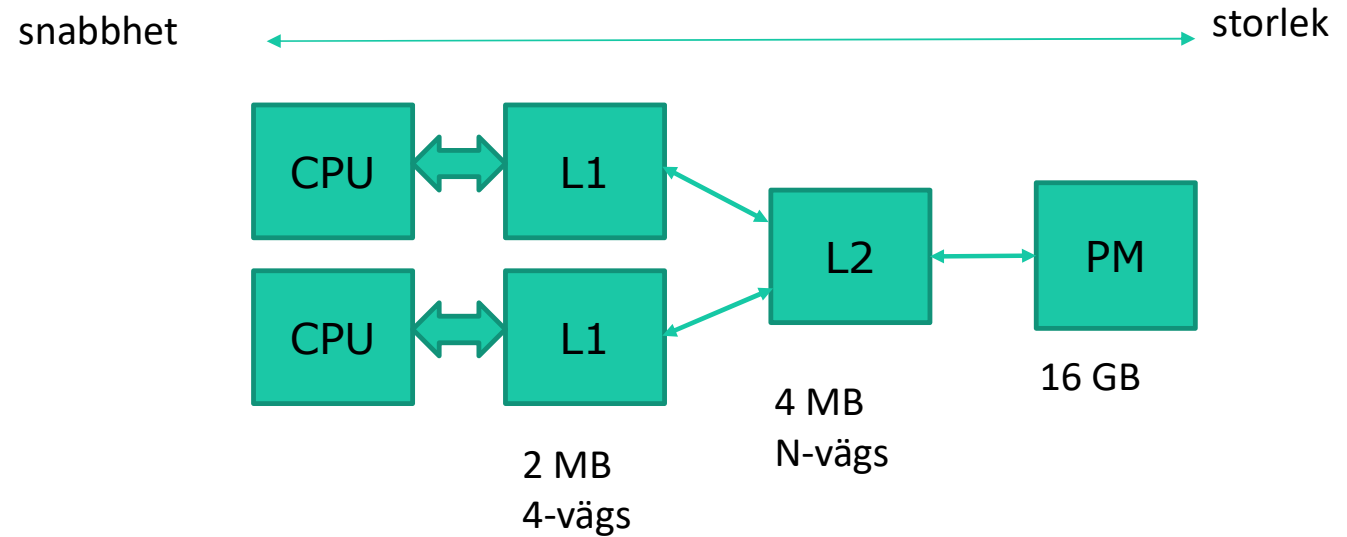

4-vägs cache 16kB

Cachehierarki

- När PM växer måste också CM växa för att hålla träffkvoten uppe
- Simuleringar visar att det lönar sig att att införa cacheminne i flera nivåer istf att bygga en större L1-cache

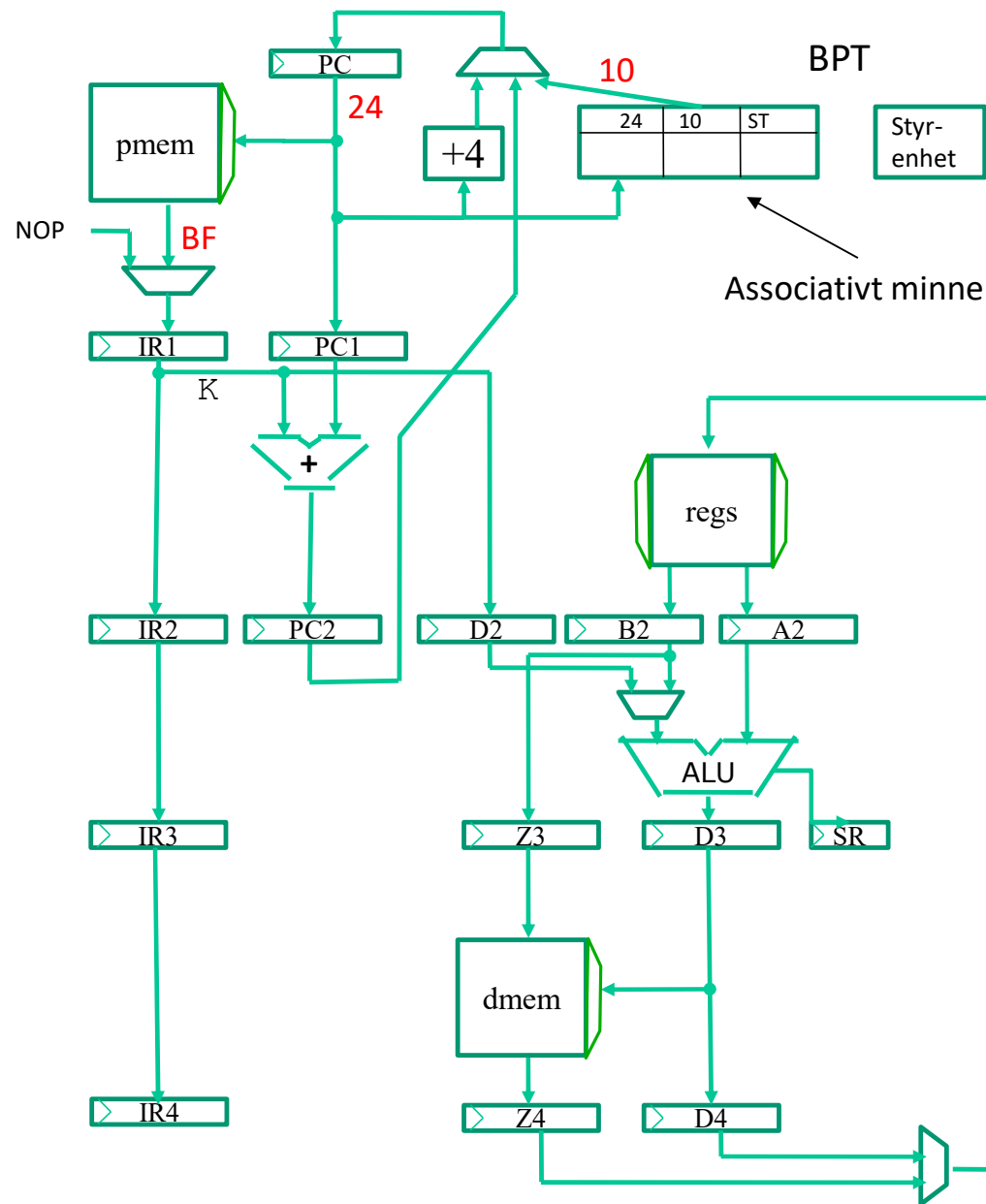

BPT

Branch Prediction Table.
Vi väntar inte på F, vi chansar mha BPT!

```

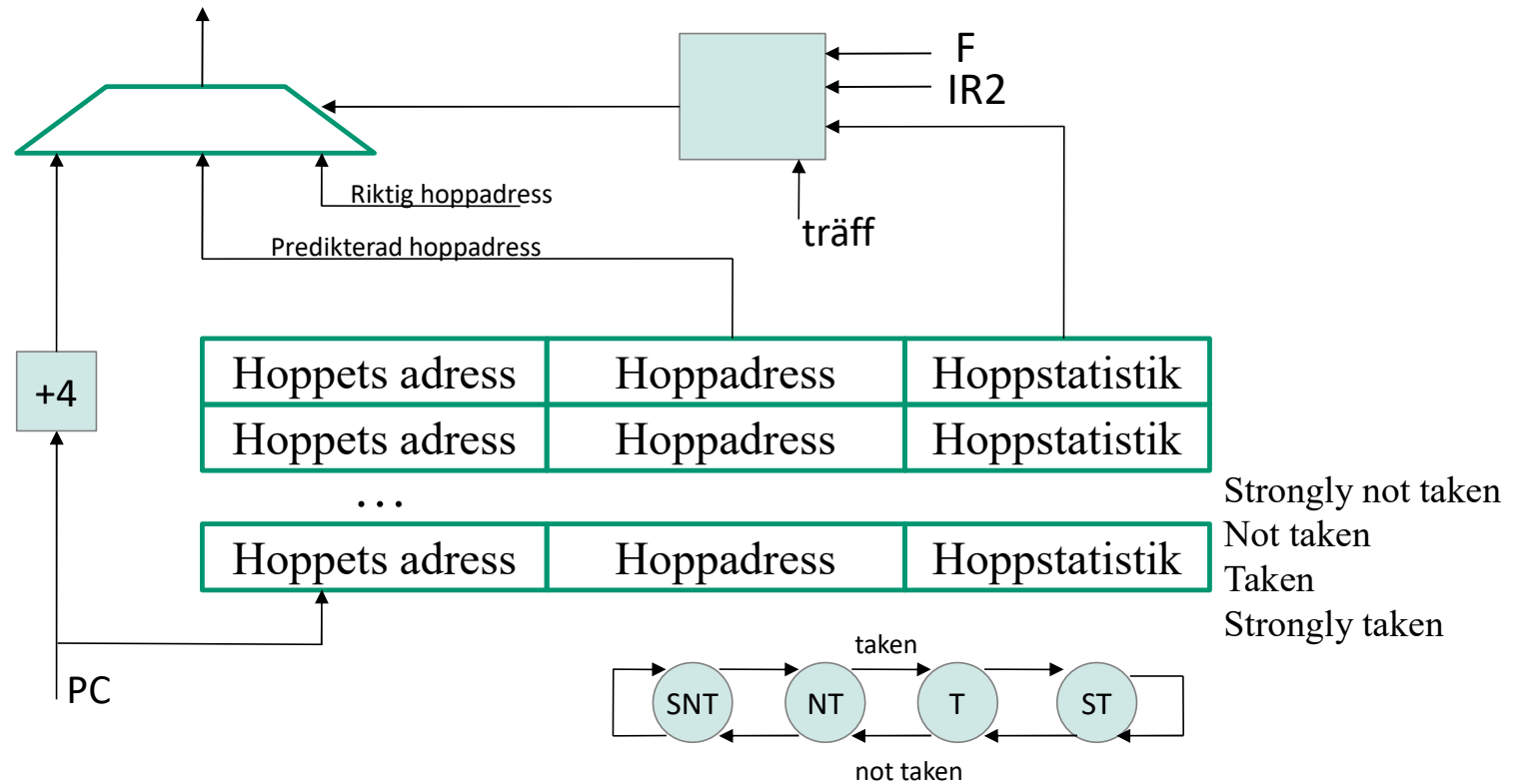
LOOP: ←
10: ZZZ
    ...
1C: ADDI R1, R1, 1
20: SFEQ R1, R2
24: BF LOOP
28: XXX
2C: YYY
    
```


Ett försök att få bort den där NOP-en vid hopp

Skiss: Varje gång ett hopp påträffas

- 1) Finns inte i BPT: stoppa in det och uppdatera hoppstatistiken
- 2) Finns i BPT: läs ut hoppadressen

Datorkonstruktion **BPT**

Pipelinediagram

PC	IR1	IR2	IR3	IR4	
24	SFEQ	ADDI	
10	BF	SFEQ	ADDI	...	← BPT->PC, 28->SPC
14	ZZZ	BF	SFEQ	ADDI	
28	NOP	NOP	BF	SFEQ	← F=0 => SPC->PC

Rätt predikterat : Vi sparar 2 klockcykler, XXX går aldrig in i pipelinen

Den där NOP-en försvinner

Fel predikterat: Vi förlorar 2 klockcykler

Minnen, allmänt

ROM, RAM, DRAM, SDRAM, DDR

Minnen allmänt

Några förkortningar:

ROM = read only memory

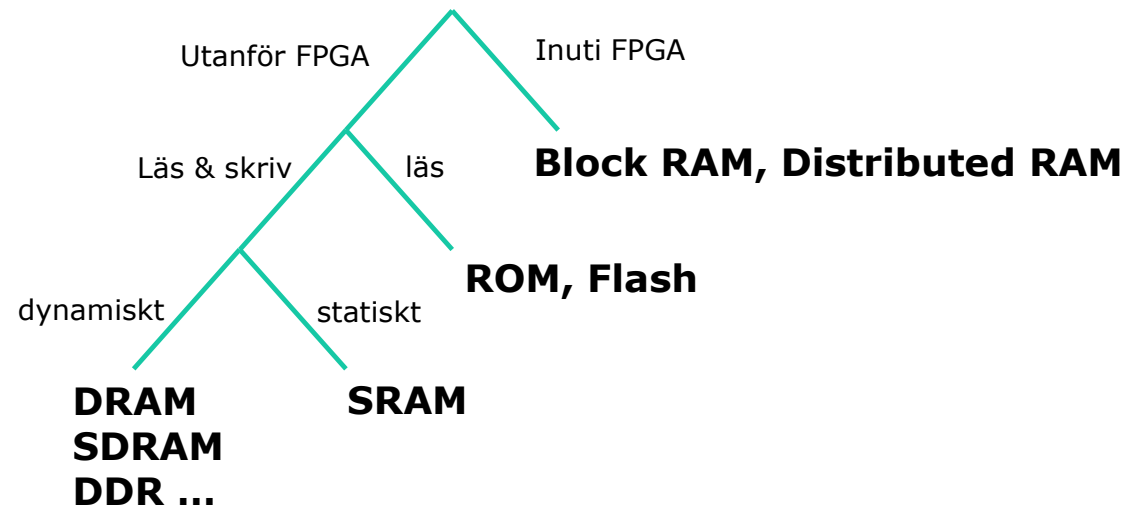
RAM = random access memory

SRAM = static RAM

DRAM = dynamic RAM

SDRAM = synchronous DRAM

DDR = double data rate DRAM

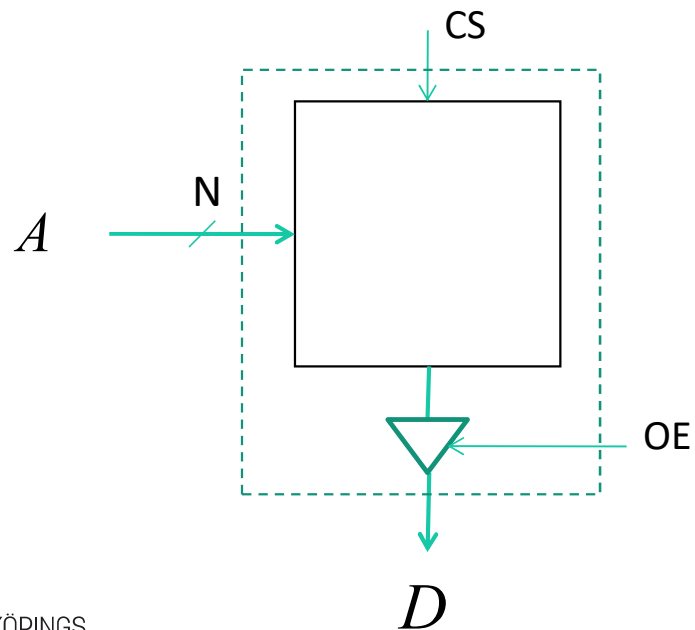
Läsminnen

ROM = Read Only Memory

PROM = Programmable ROM

UV EPROM = UV Erasable PROM

Flash = Electrically EPROM = EEPROM

N st adressgångar

M st datagångar

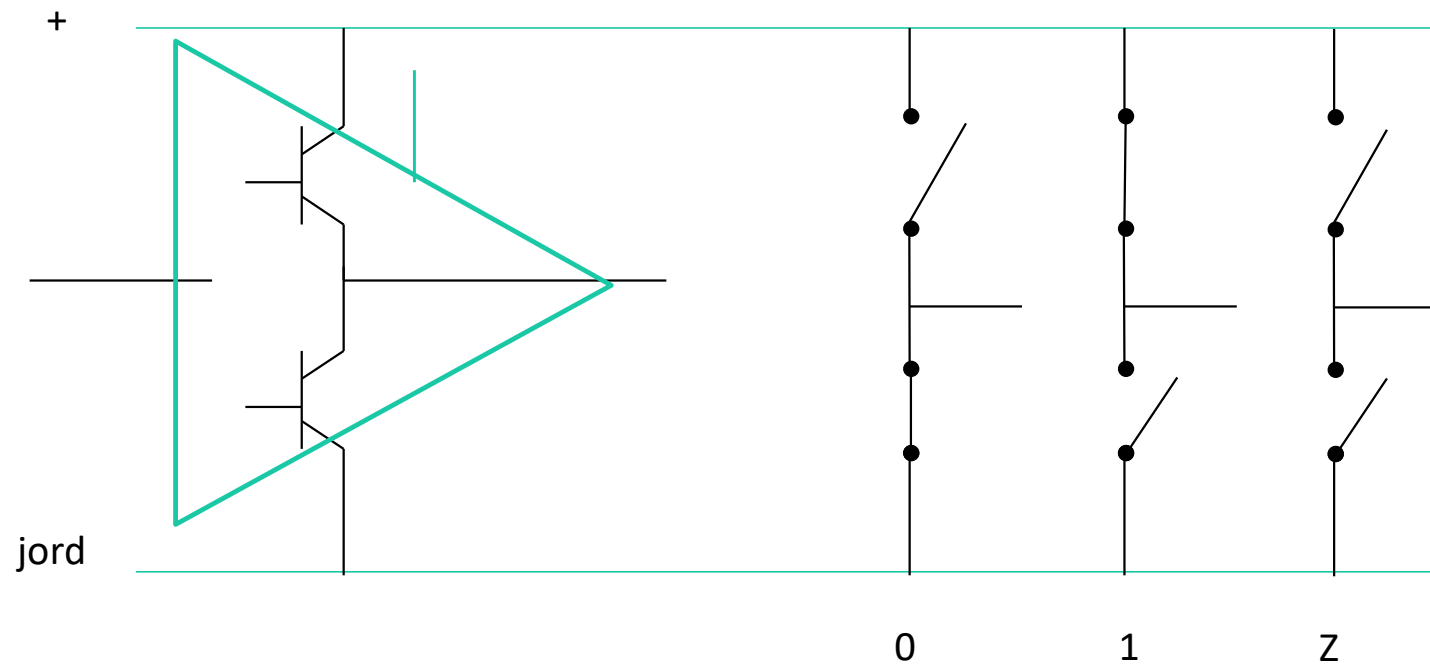
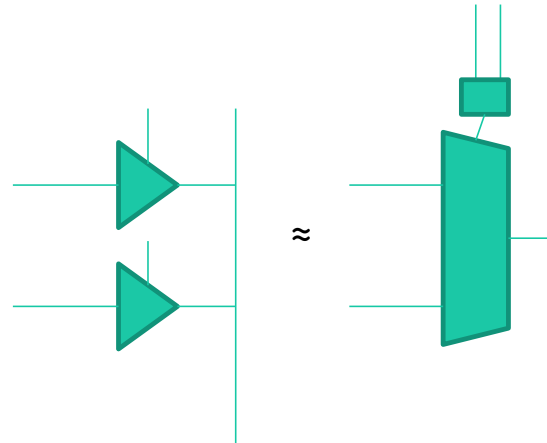
1 st chip select-ingång (aktivt låg)

1 st output enable-ingång (aktivt låg)

Organisation: 2^N ord à M bitar

Tristate-buffer

- 1) Förbättrar signalen
- 2) Möjlighet till tristate

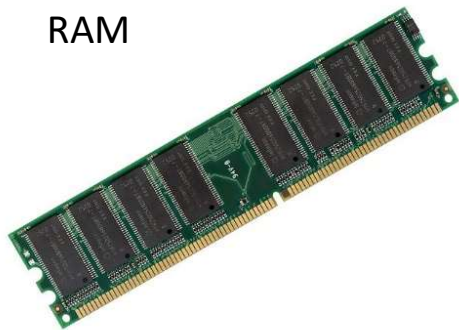
RAM - Random Access Memory

Vaddå random?

Tape memory

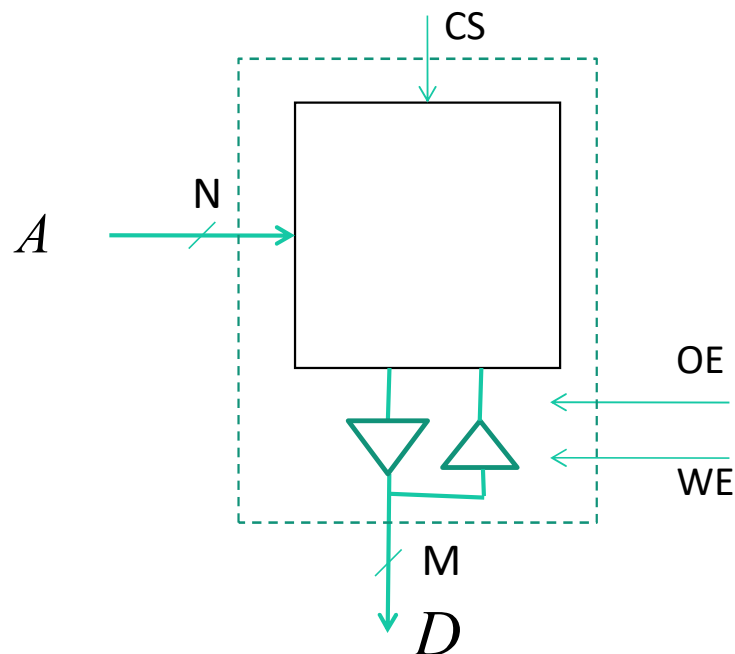
RAM

För att nå ett visst data på magnetbandet måste det spolas framm till rätt plats, vilket gör att accesstiden för ett godtyckligt data blir att betrakta som slumpmässig.

Datorkonstruktion SRAM - Static RAM

Asynkron => ingen klocka
Varken kombinatorik eller synkront sekvensnät

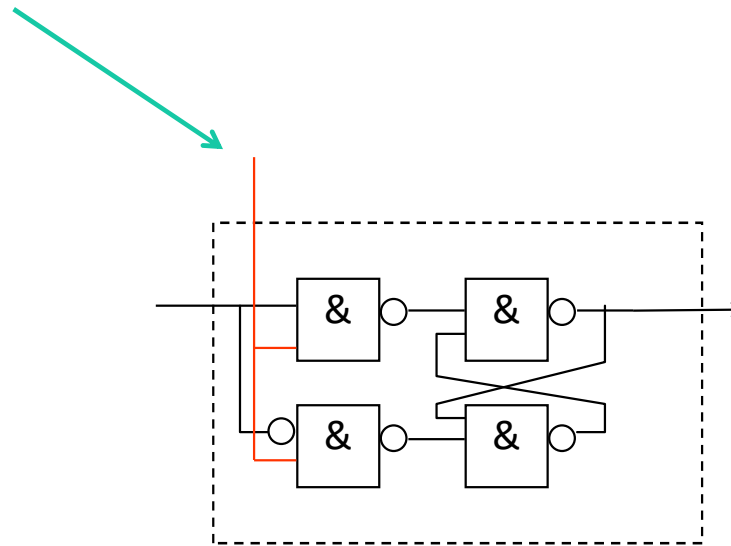
N st address-ingångar
M st data-in/utgångar
1 st chip select-ingång (aktivt låg)
1 st output enable (aktivt låg)
1 st write enable (aktivt låg)

Organisation: 2^N ord à M bitar

SRAM - Static RAM

Läs/skriv , minnet försvinner utan spänning

ME = latch, 6 transistorer
skrivning sker hela tiden
då denna signal är hög

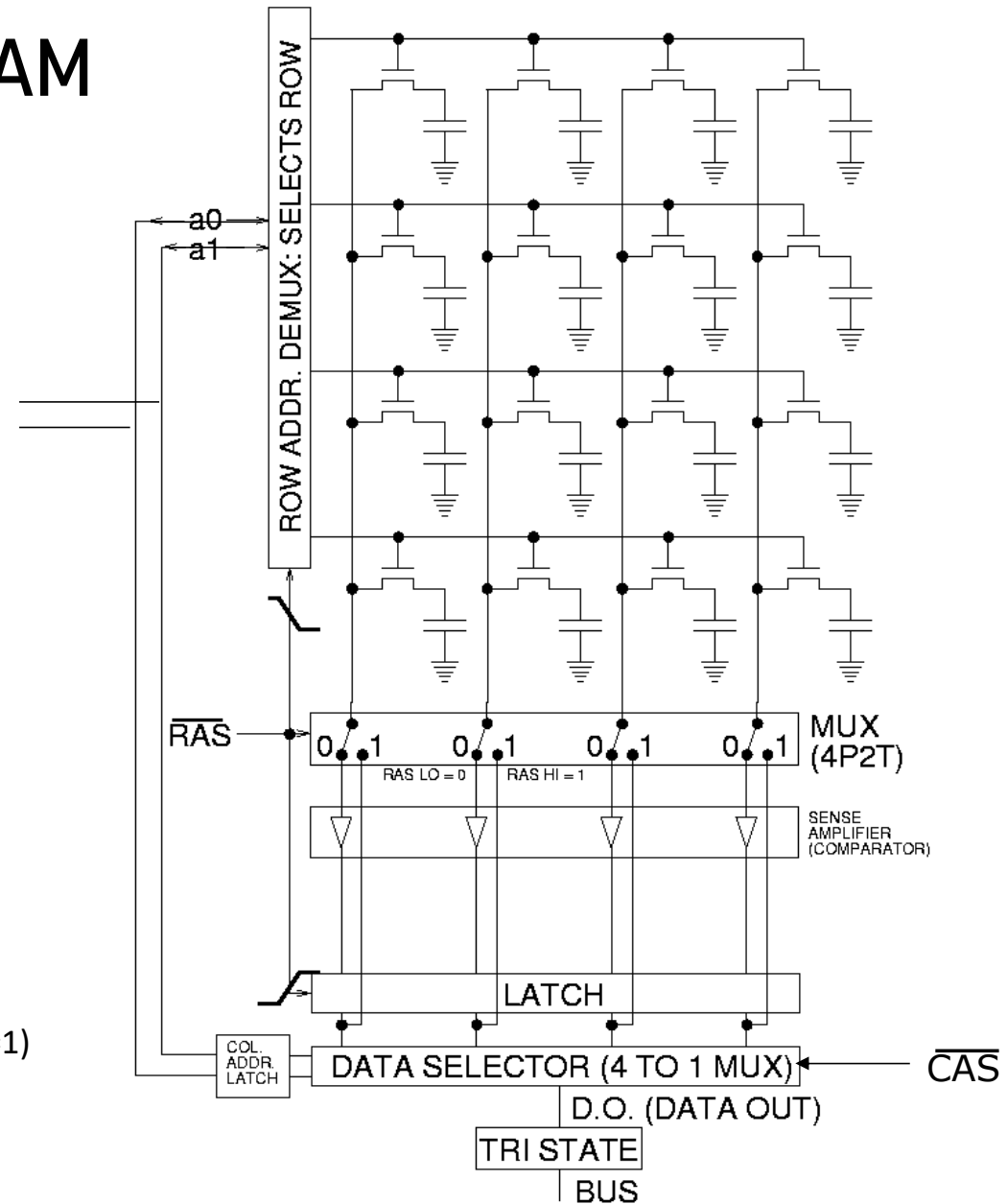

DRAM - Dynamic RAM

KL = kolumnledning
 KA= kolumnadress
 RL = radledning
 RA = radadress
 SA = sense amplifier

Läscykel

1. Förladda KL till V/2
2. Låt KL flyta fritt
3. Driv radledningen till V
4. Koppla in SA till KL
5. Håll KL i latches
6. Återställ laddning (omkopplaren=1)
7. Släpp ut värde på bussen

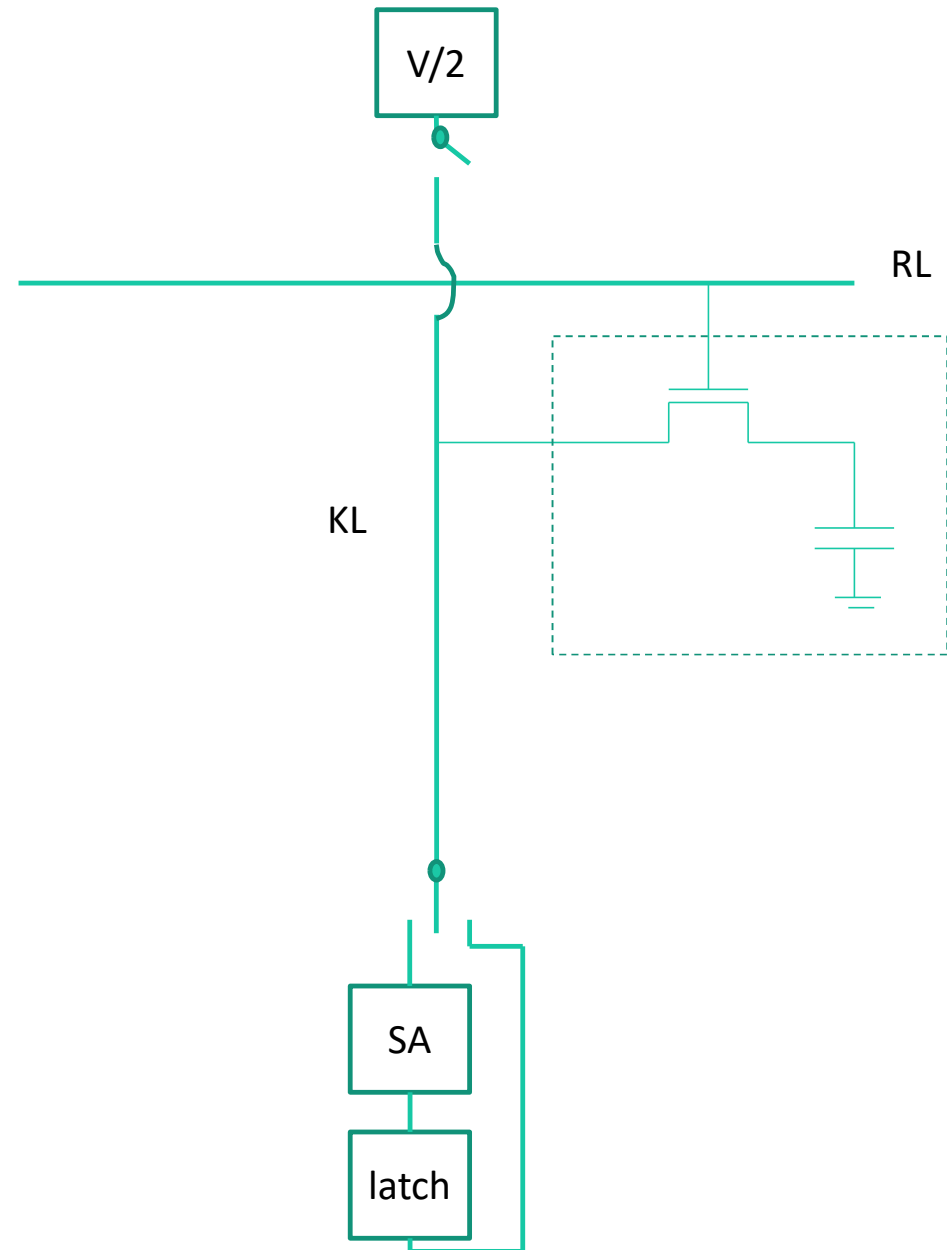

DRAM - Dynamic RAM

KL = kolumnledning
KA= kolumnadress
RL = radledning
RA = radadress
SA = sense amplifier

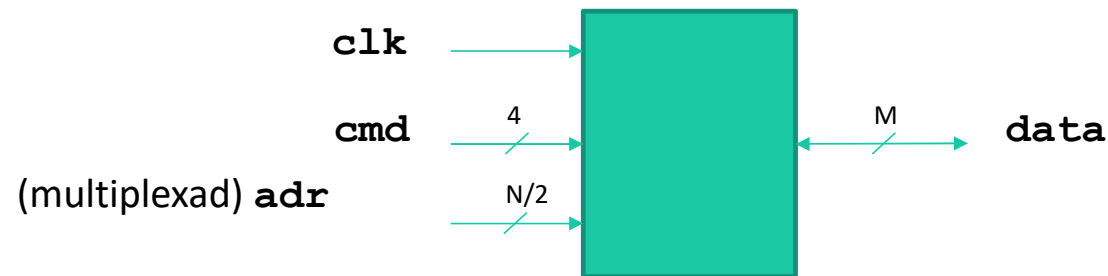
Läscykel

1. Förladda KL till $V/2$
2. Låt KL flyta fritt
3. Driv radledningen till V
4. Koppla in SA till KL
5. Håll KL i latches
6. Återställ laddning (omkopplaren=1)
7. Släpp ut värde på bussen

SDRAM - Synchronous DRAM

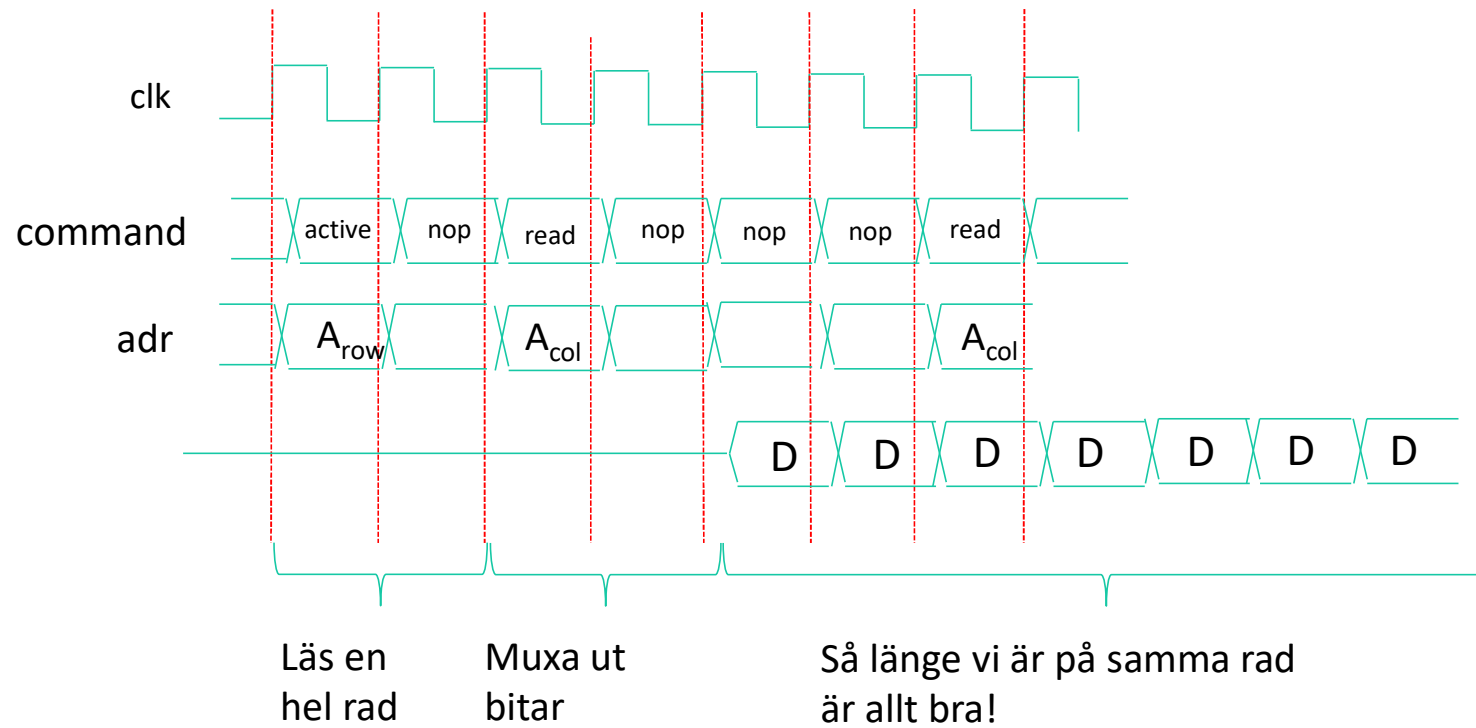
- Dominerar helt
- 1-transistorcellen => 1 läs/skriv-transistor + 1 kapacitans
- Synkron komponent

- Multiplexad adress
- Pipelinead och burstorienterad => en serie av **cmd** och **adr** måste skickas in för att få ut första datat. Därefter kan data fås på varje klockflank.

Datorkonstruktion **SDRAM - Synchronous DRAM**

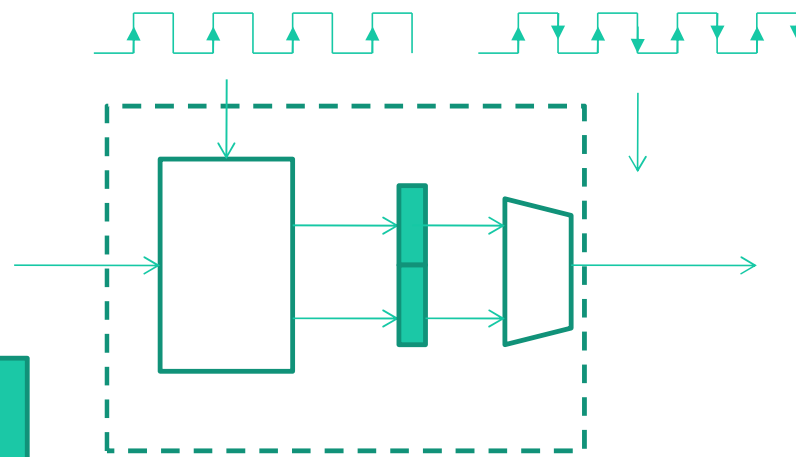
Read burst

DRAM-utveckling

- SDRAM = synkront DRAM
 - klockat,
 - controller på chipet, programmerbart,
 - burst-orienterat, pipelineat
- DDR (double data rate) SDRAM
- DDR2 SDRAM (4x)
- DDR3 SDRAM (8x)
- DDR4 SDRAM (16x)

...

MMU – Memory Management Unit

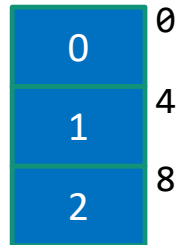
MMU – Memory Management Unit

- Om vi ska köra ett OS (tex Linux) på vår processor, så behövs memory management!
- I PM finns då OS och flera processer
- Vi behöver:
 - minnesskydd
 - adressöversättning (virtuell/logisk => fysisk)
Processer skapas/försvinner
Processer gör malloc/free → minnesfragmentering

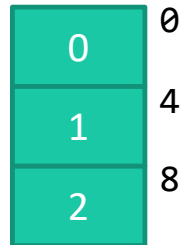
- Vanligast är att dela in PM i sidor (pages) av fix storlek. Tex 4kB
- OS tilldelar sig själv och varje process ett antal sidor.
- Detta administreras av OS i sk page tables, som finns i PM.
- Här lagras översättningen, skrivskydd, exekveringsskydd, ...
- I detta exempel är OS, mikroprogram, hårdvara inblandat.

Datorkonstruktion MMU - Memory Management Unit, 4kB pages

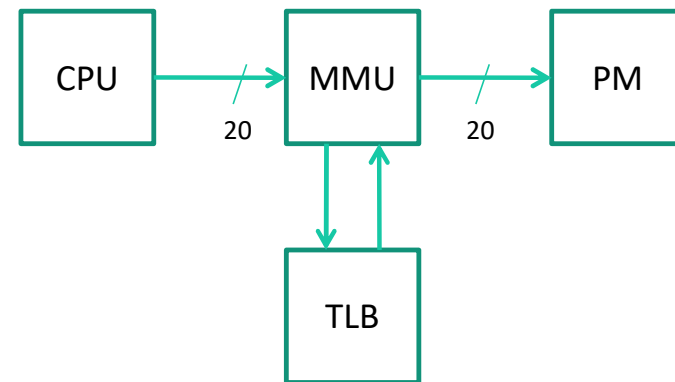
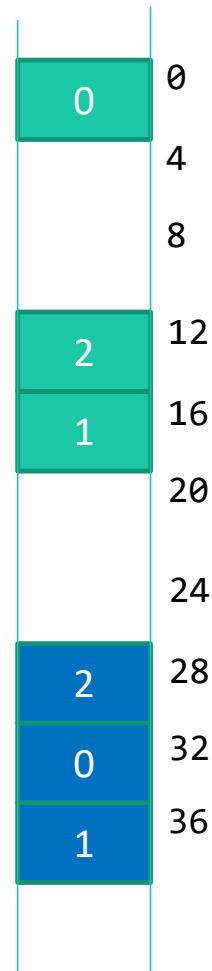
Virtuell
adresskarta
Process A

Virtuell
adresskarta
Process B

Fysisk
adresskarta

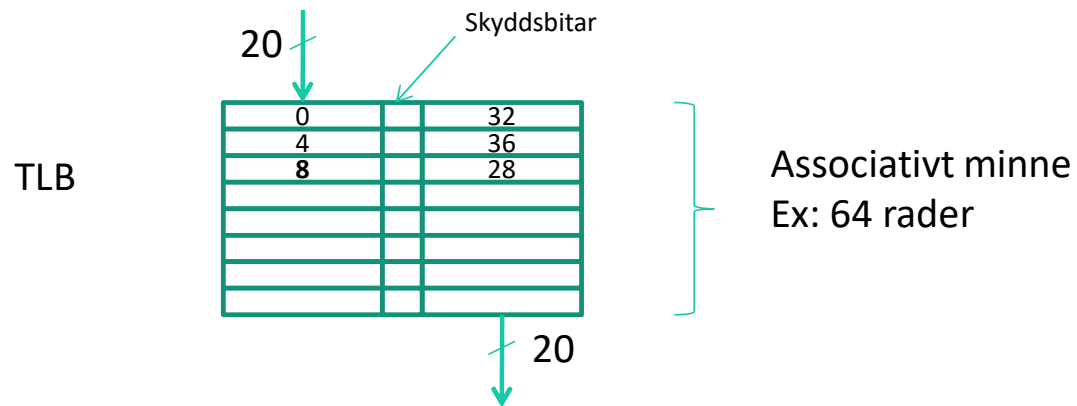
- Translation Lookaside Buffer
- Innehåller de mest använda översättningarna
- Utformas som ett associativt minne

MMU - Memory Management Unit, 4kB pages

Process A har alltså fått 3 sidor.

Process A kan inte komma åt några andra sidor.

Två processer kan dela en sida. Man kan då skrivskydda sidan för den ena processen.

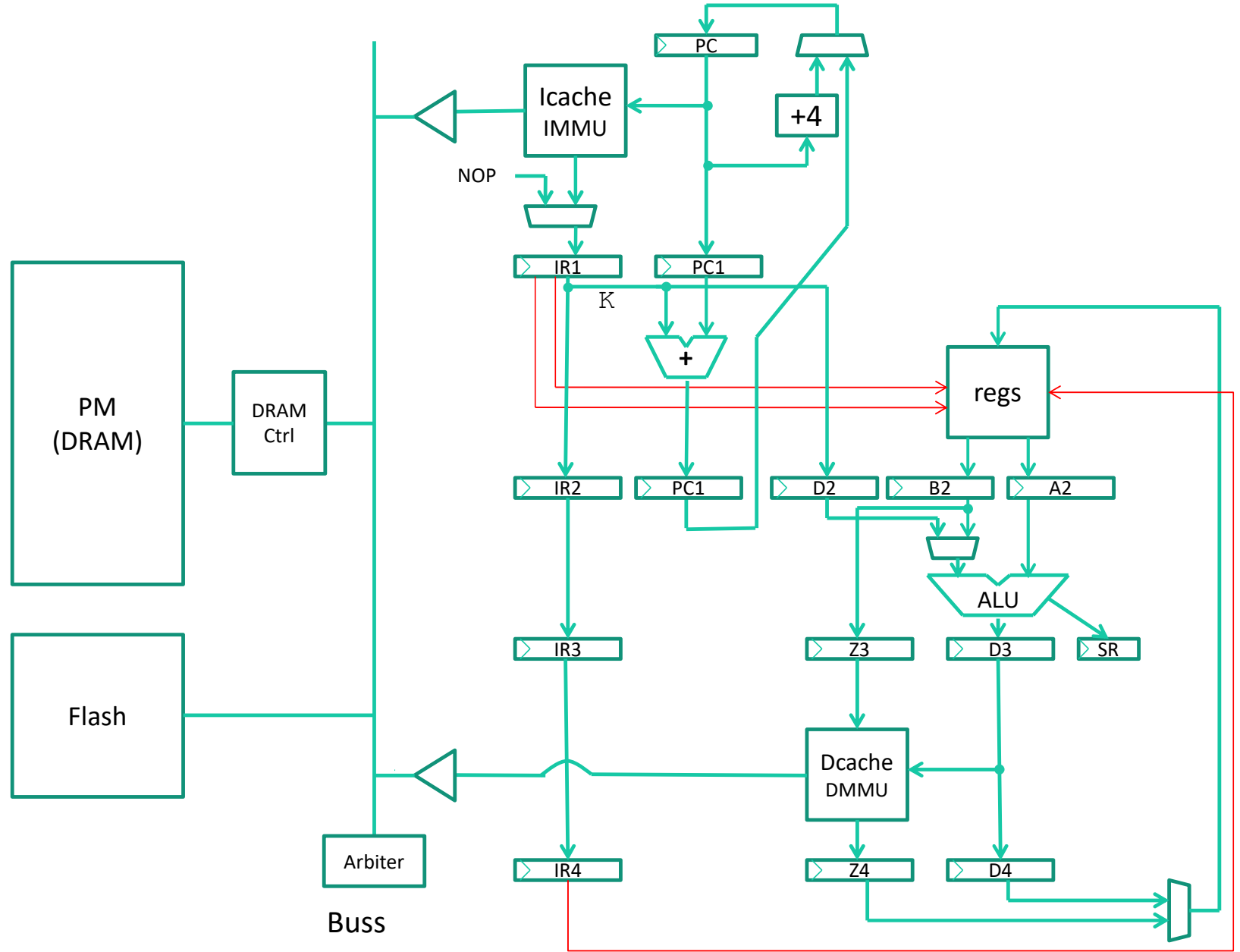

Datorkonstruktion MMU - Memory Management Unit, 4kB pages

Exempel: Istället för programminnet stoppar vi in föregående konstruktion i vår 5-steps pipeline:

- PC innehåller nu en virtuell adress
- vid cache hit returneras direkt sökt instruktion
- vid cache miss hämtar styrenheten en cacheline från PM och fyller på rätt rad i cachen. Vår pipeline stallar ...
- vid TLB miss hämtar styrenheten en adressöversättning från "page tables" i PM. Vår pipeline stallar ...

Datorkonstruktion **MMU**

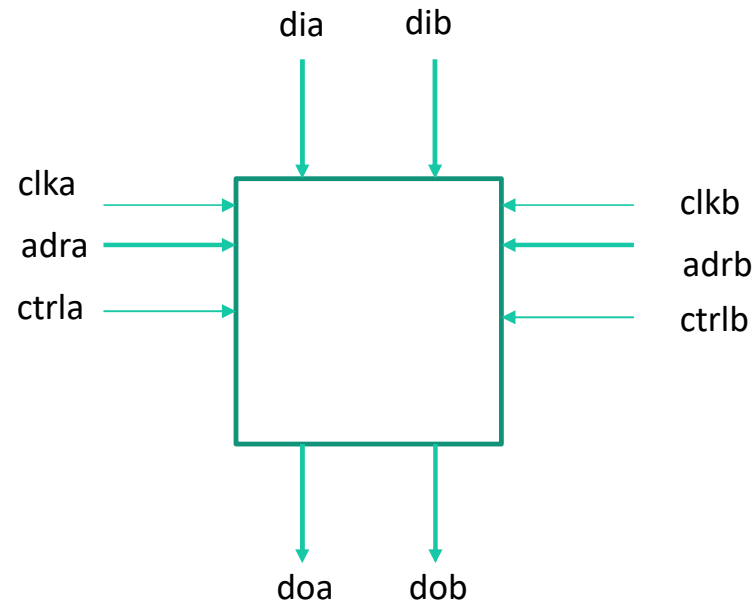
Minnen, Nexys3

Block-RAM, distributed RAM, DDR₃

Block-RAM

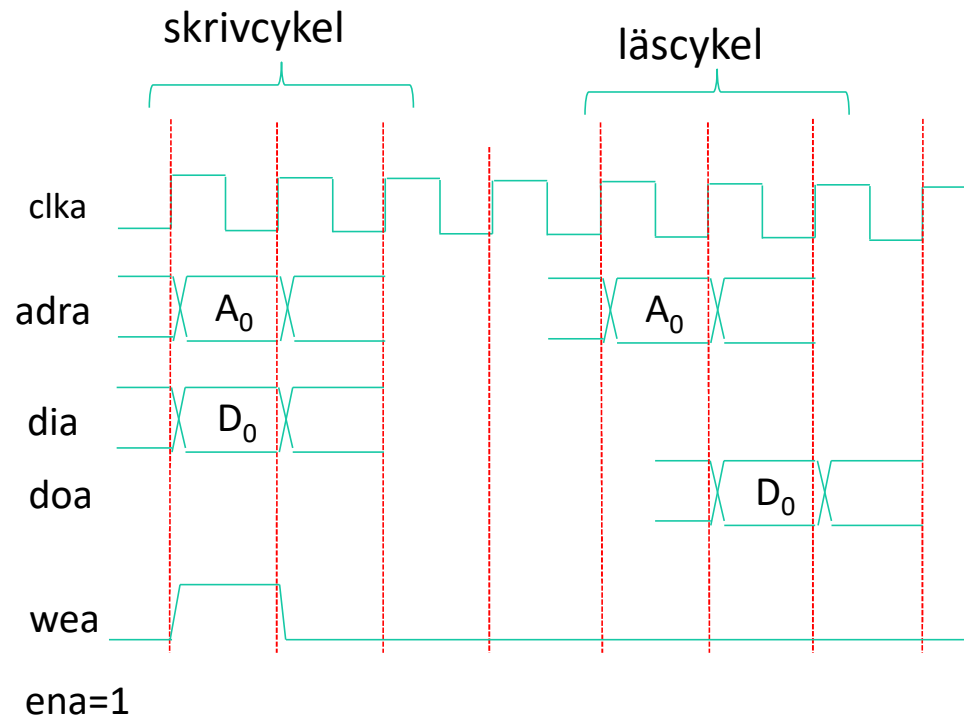
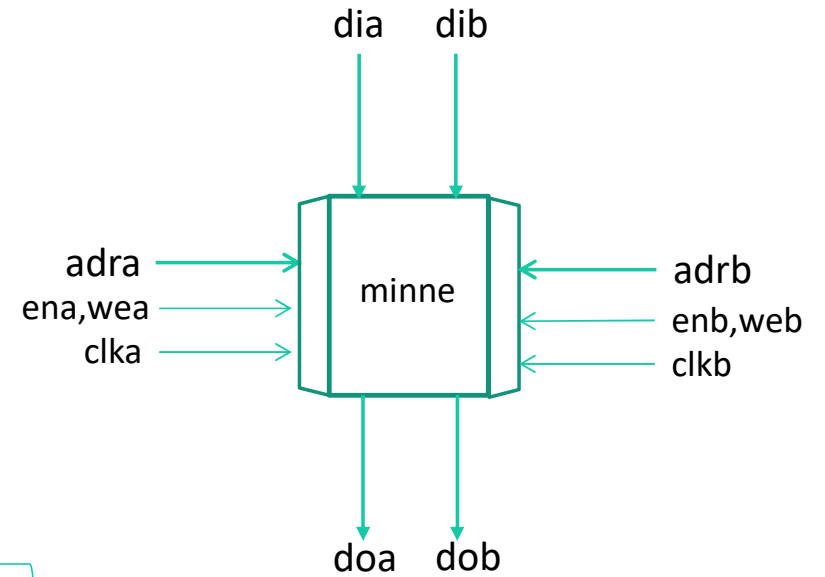
- I arrayen finns 32 st synkrona RAM à 2 kB
- Jag rekommenderar: beskriv minnet på hög nivå i VHDL (som en array). Syntesverktyget bygger då ditt minne av befintliga komponenter.

BRAM är tvåportsminne.
A och B är helt oberoende.
Vi kan skriva på A-sidan och läsa
på B-sidan samtidigt.

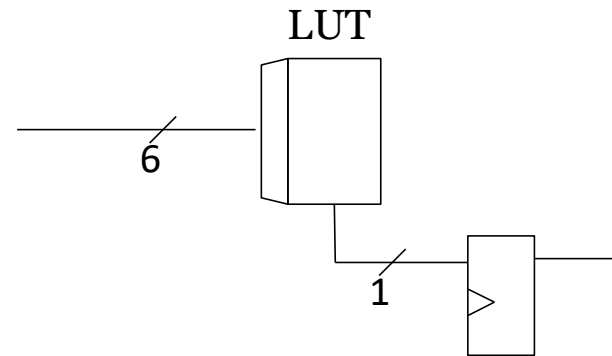
Datorkonstruktion **Block-RAM**

- Både läscykel och skrivcykel är synkrona!

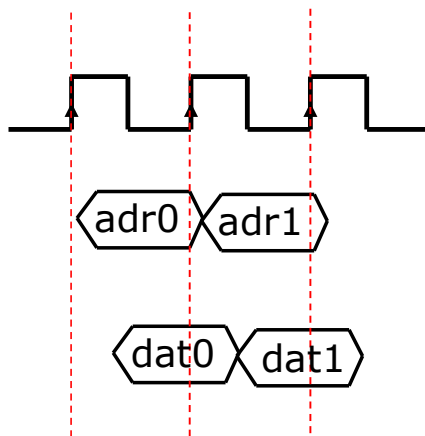

Datorkonstruktion Distributed RAM

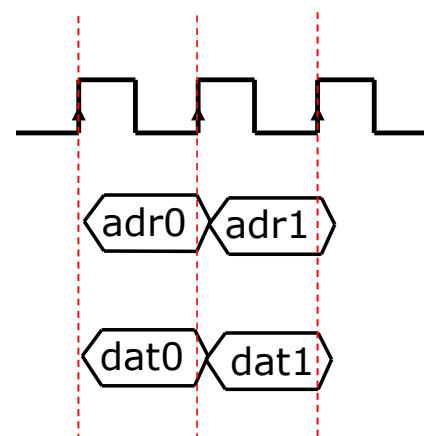
Logikblocken består av vippor och LUT-ar.
Syntesverktyget kan bygga små minnen av LUT-arna.

Kombinatorisk läsning

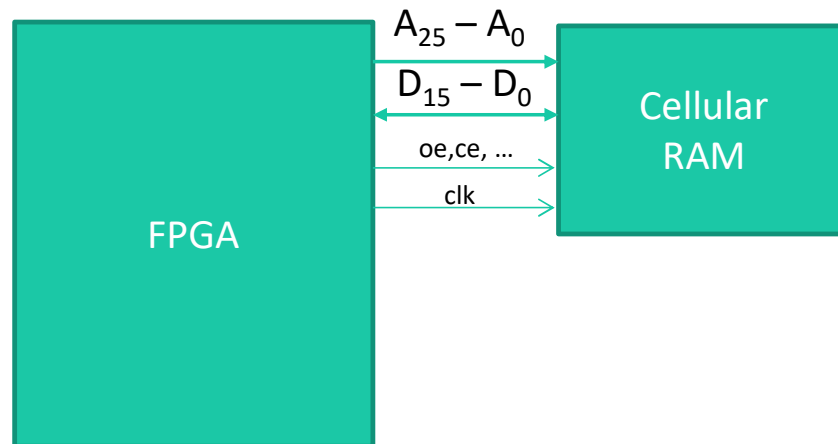

Synkron skrivning

Datorkonstruktion FPGA-kortet

- Har 16 MB Cellular RAM
- DRAM med Controller, ser ut som SRAM
- Cycle time 70 ns => 7 CK med 100 MHz klocka

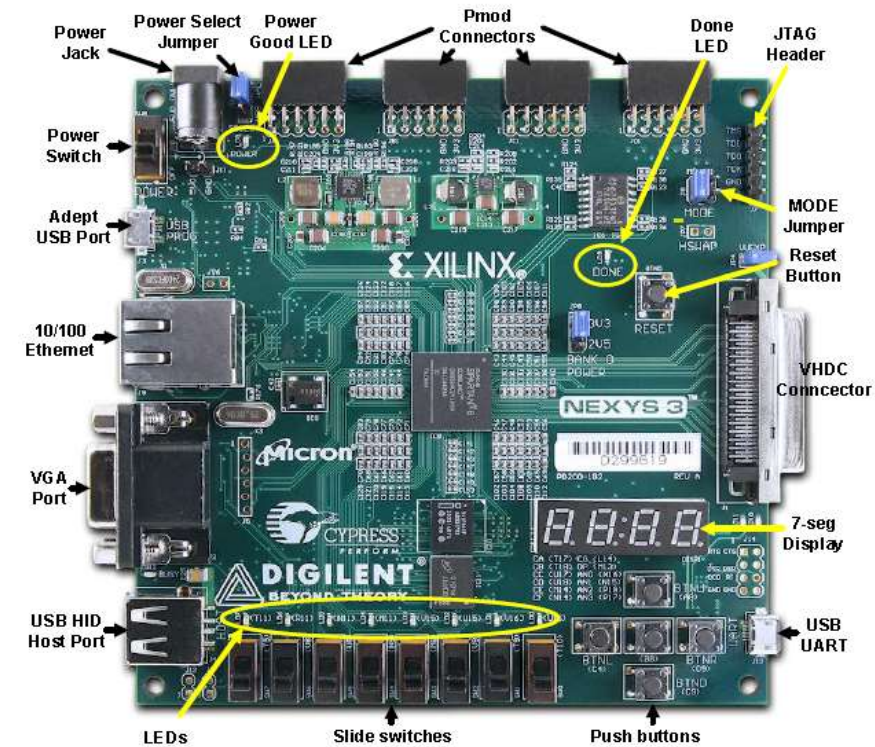
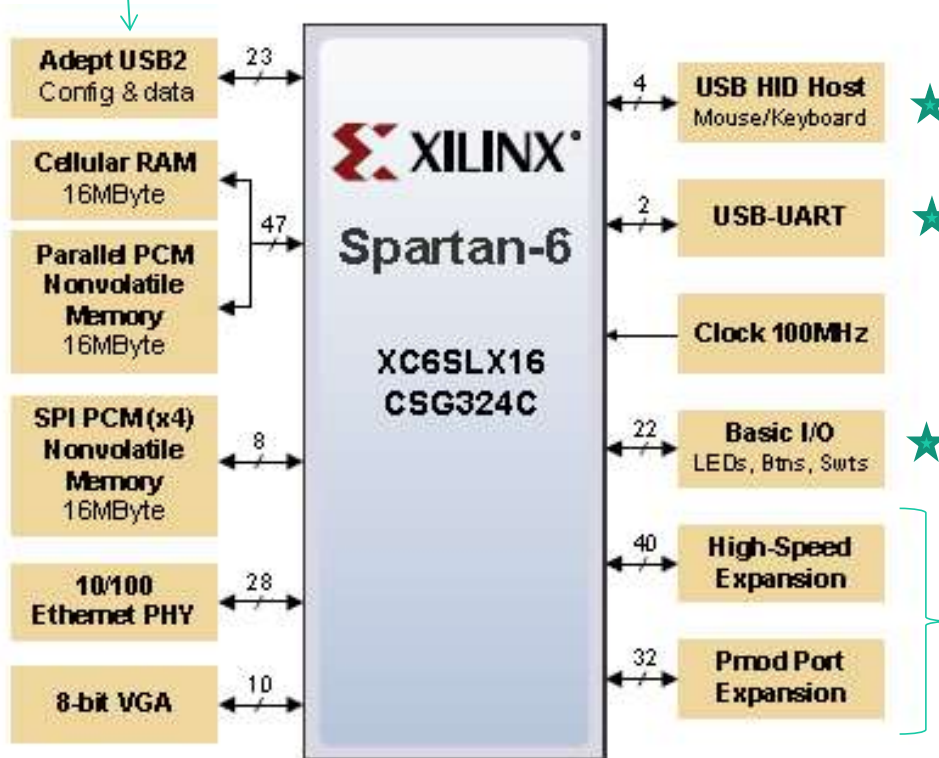

Bussar och I/O, vad kan man göra med Nexys3?

RS232, I2C, I2S, SPI, Ethernet, USB
Parallell kommunikation

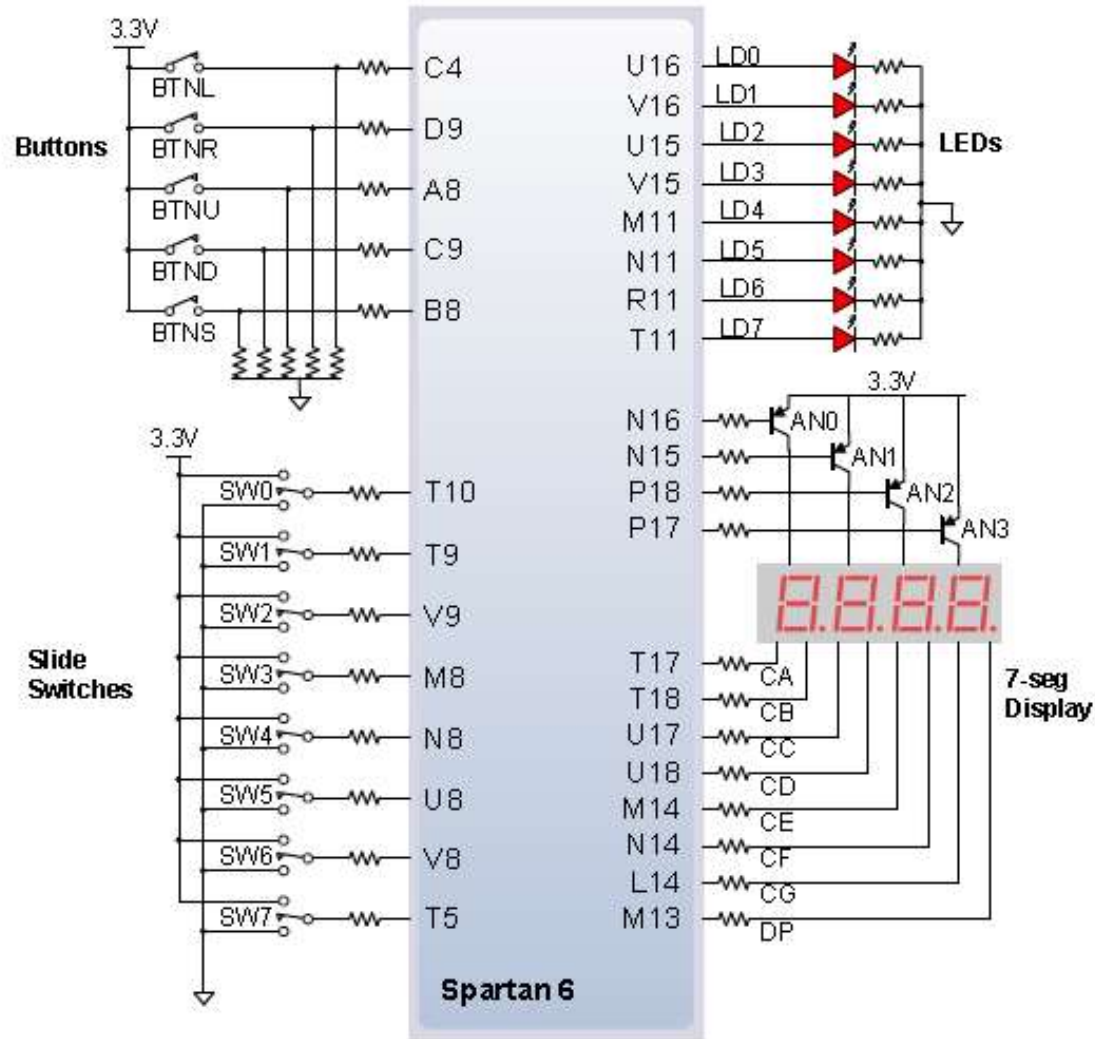
Datorkonstruktion Nexus3

Prog + spänningsmatning
mha USB

Expansions-kort ★

Datorkonstruktion Basic I/O

Datorkonstruktion **Master.Ucf** (User Constraints File)

```
## 7 segment display
Net "seg<0>" LOC = T17 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L51P_M1DQ12, Sch name = CA
Net "seg<1>" LOC = T18 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L51N_M1DQ13, Sch name = CB
Net "seg<2>" LOC = U17 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L52P_M1DQ14, Sch name = CC
Net "seg<3>" LOC = U18 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L52N_M1DQ15, Sch name = CD
Net "seg<4>" LOC = M14 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L53P, Sch name = CE
Net "seg<5>" LOC = N14 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L53N_VREF, Sch name = CF
Net "seg<6>" LOC = L14 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L61P, Sch name = CG
Net "seg<7>" LOC = M13 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L61N, Sch name = DP

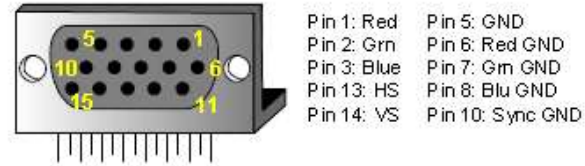
Net "an<0>" LOC = N16 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L50N_M1UDQSN, Sch name = AN0
Net "an<1>" LOC = N15 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L50P_M1UDQS, Sch name = AN1
Net "an<2>" LOC = P18 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L49N_M1DQ11, Sch name = AN2
Net "an<3>" LOC = P17 | IOSTANDARD = LVCMOS33; #Bank = 1, pin name = IO_L49P_M1DQ10, Sch name = AN3
```

I VHDL-koden

```
seg <= "10110000"; -- siffran 3
an <= "1110";      -- längst till vänster
```

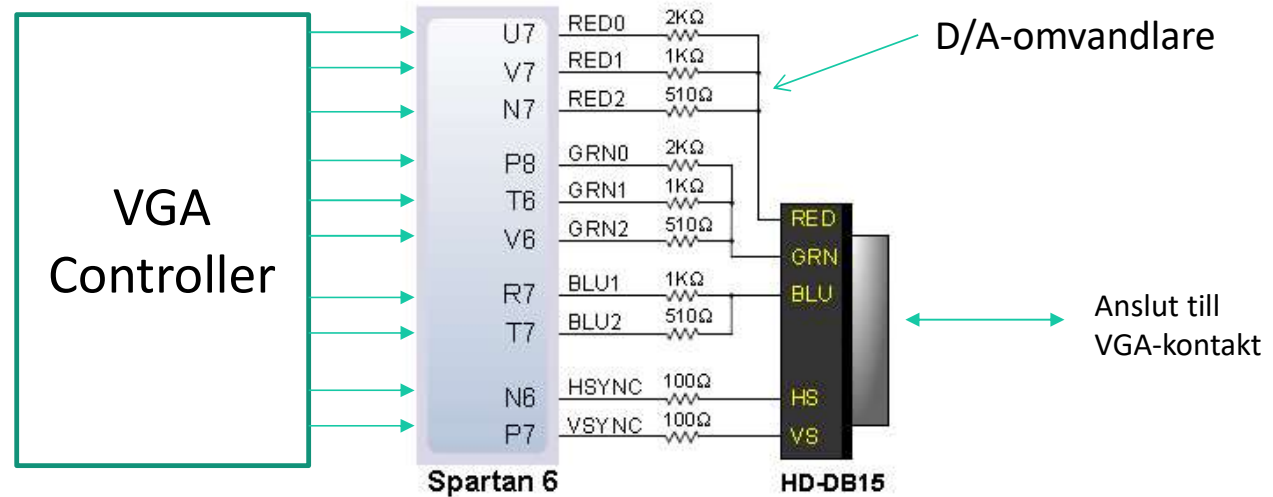
Datorkonstruktion **VGA port**

I manualen finns siffror för 640*480-bild

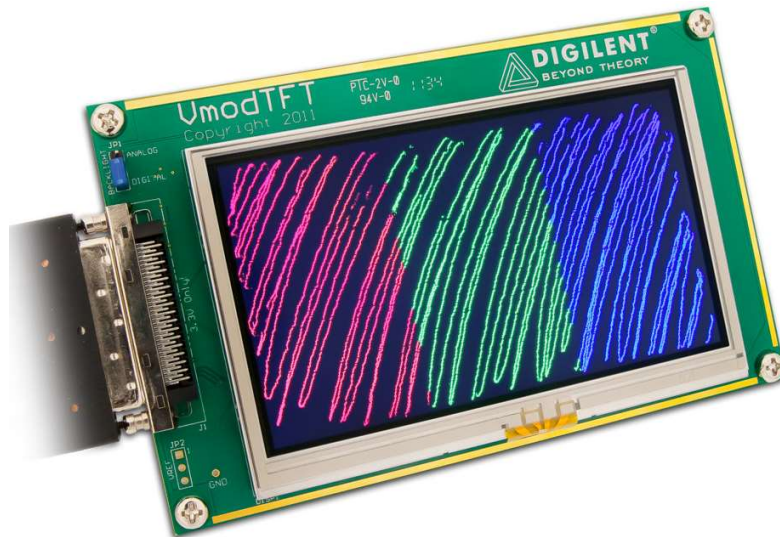

Komplexitet:

- Två räknare + lite avkodning s k VGA-motor
- ...
- Avancerad GPU som kan programmeras

Datorkonstruktion En Vmod

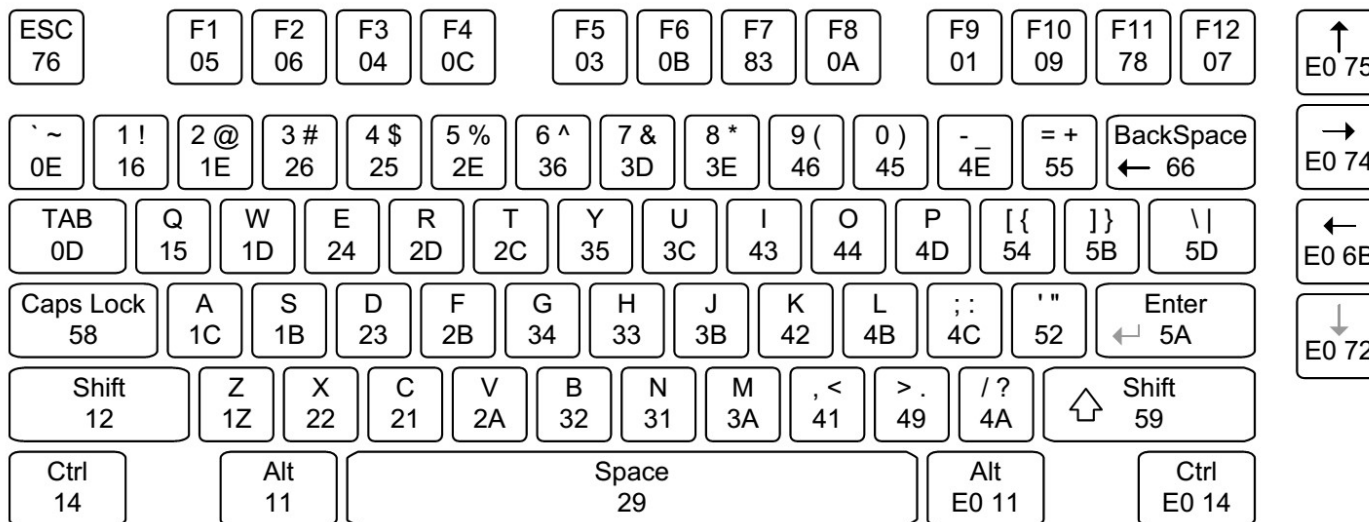
- LCD 480*272
- Resistive touchscreen
- Gränssnitt: se datablad!
- Styrts på ung. samma sätt som en bildskärm, dvs med synksignaler

Datorkonstruktion PC-Tangentbord

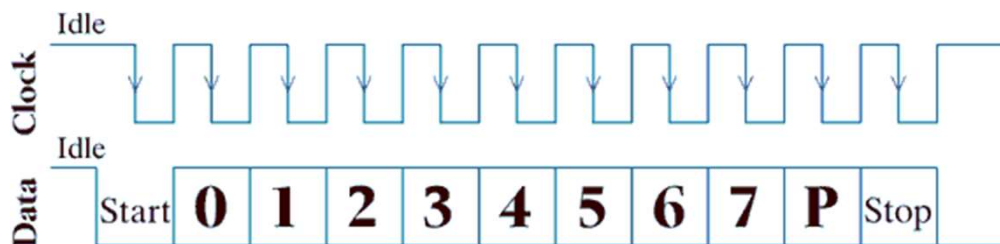

- Ansluts via USB
- Kommunicerar med PS/2
- Tangentkombinationer kan användas
- Avkodas med tillståndsmaskin

Datorkonstruktion PC-Tangentbord

PS/2 Keyboard Scan Codes

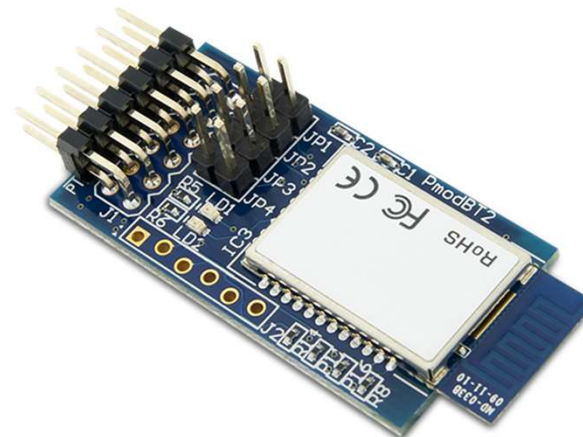
- Tryck A → 1C (make)
- Tryck R → 2D (make)
- Släpp R → F0,2D (break)
- Släpp A → F0,1C (break)

HEX-tangentbord

- 16 tangenter, 0-F
- Saknar inbyggd kontroll, behöver "scannas" drivrutin finns

BT2

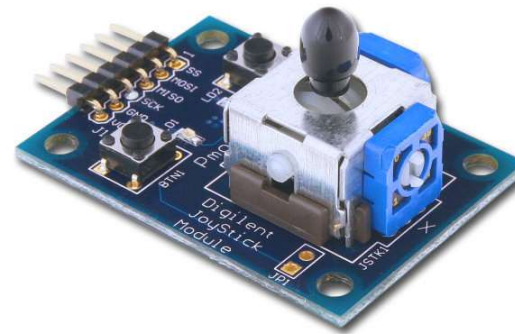
- Blåtandsmodul
- UART-kommunikation

OLED

- Monokrom
- Text / grafik 128*32
- Controller
- SPI

JSTK

- Two axis joystick
- Controller
- SPI

Datorkonstruktion Några Pmods

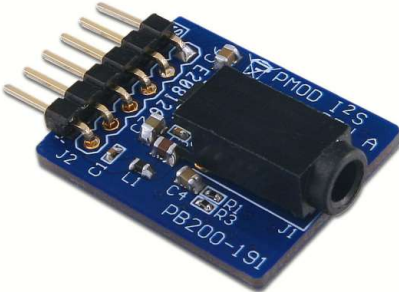
Piezo

A piezo Pmod module on a breadboard. It features a black piezoelectric transducer, a yellow potentiometer, and a small black integrated circuit. The module has a 5-pin header on the left side.

- Monohögtalare (Piezo)
- Bit banging

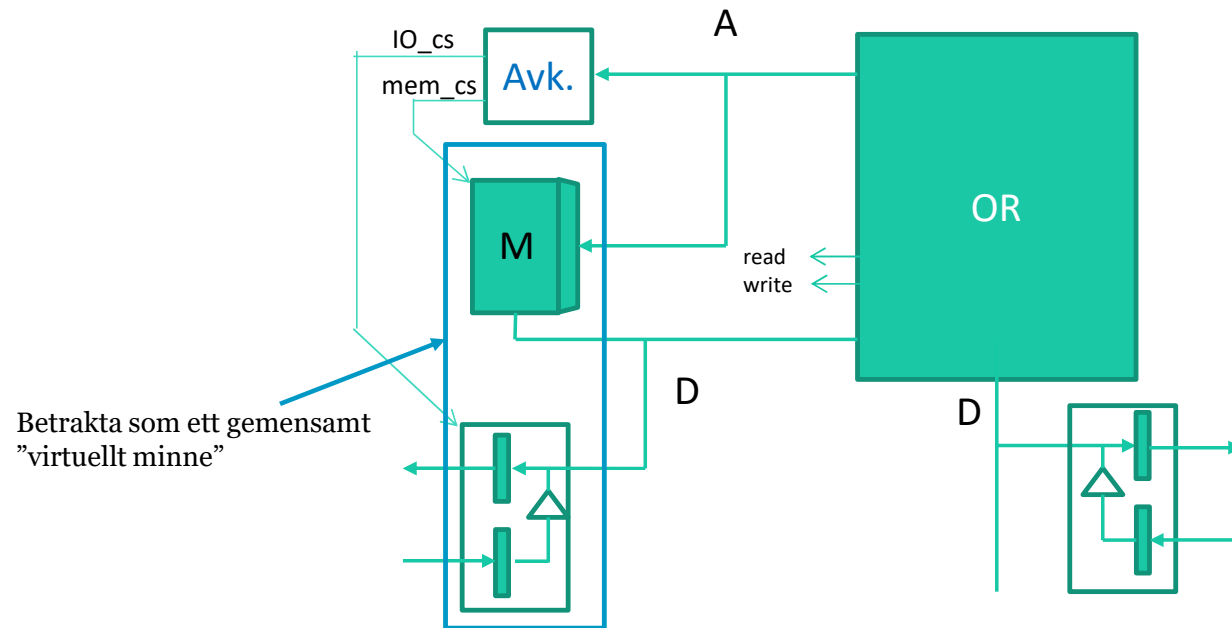
I²S

An I²S Pmod module on a blue PCB. It includes a black piezoelectric transducer, a small black integrated circuit, and a 3-pin header. The PCB is labeled with 'PI1', 'PB200-191', and 'JI'. It has a 5-pin header on the left side.

- Stereo"högtalare"
- I²S (seriellt)

Två sätt att koppla in I/O-kretsar

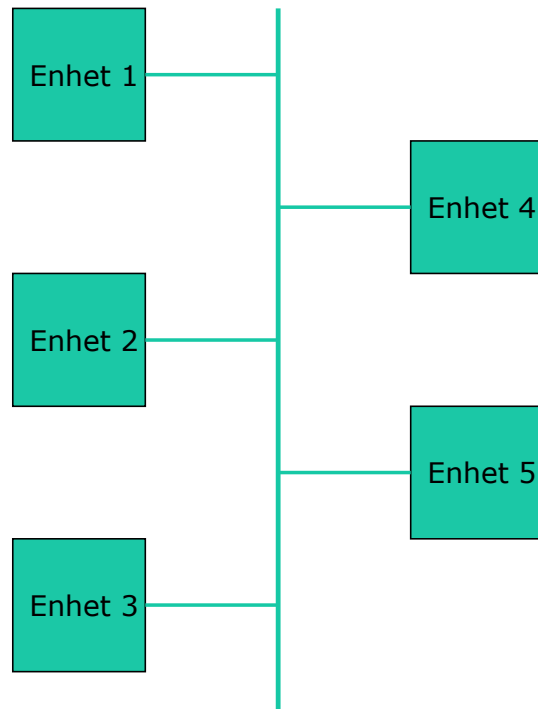
Memory-mapped I/O

- På den yttre databussen
- **I/O-registren som minnesceller**
- Vanliga instruktioner (LDA, STA)
- Adressavkodning måste fixas mm

I/O-mapped I/O

- Direkt på interna databussen
- **I/O-registren som interna register**
- Speciella instruktioner,
- Som kan vänta på att någonting hänt (fördelen med mikroprog. dator)

Seriella och parallella bussar

Exempel på enheter:

CPU

Minne

I/O – parallellport, UART, ...

I/O med DMA

Buss = gemensamma ledningar för kommunikation mellan enheter.
Endast en överföring åt gången.

Sändare/Mottagare = som det låter

Master/Slave = Master kan starta en överföring

Arbitrering = skiljedom,
behövs för flera masters

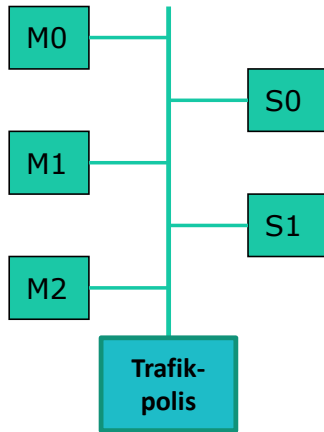
On chip -> multiplexer

Off chip -> tristate

Dum <-> Smart

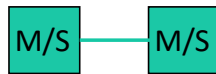
Seriell <-> parallell

Några varianter

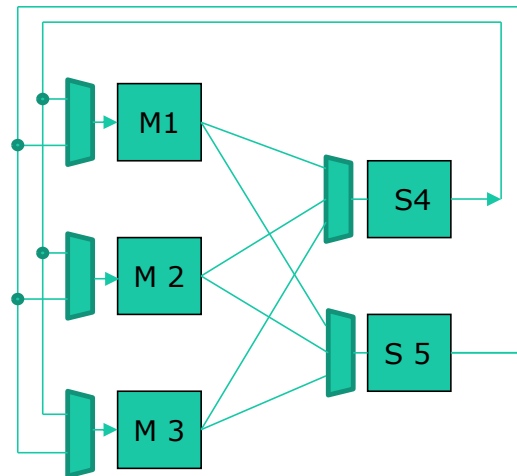

Multimaster-buss,
dubbelriktad databuss, tristate,
endast ett "samtal" åt gången
(Jfr OR-datorn, mprog styr trafiken på bussen)

Punkt till punkt

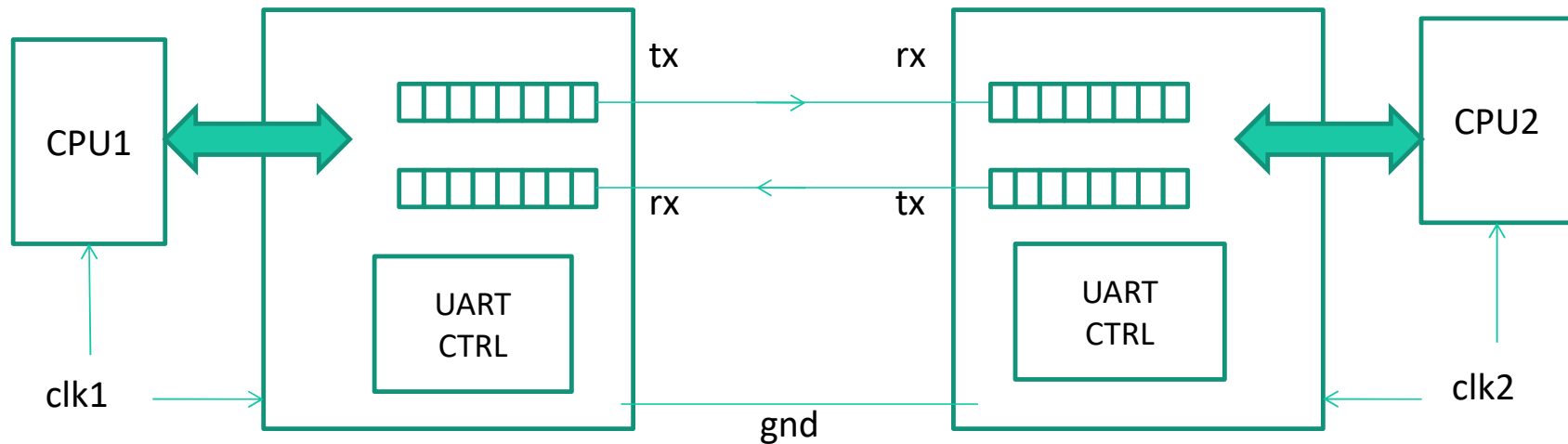
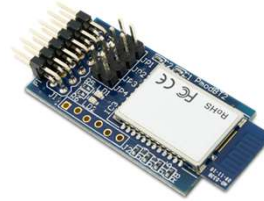

Korskoppling, crossbar
enkelriktade databussar

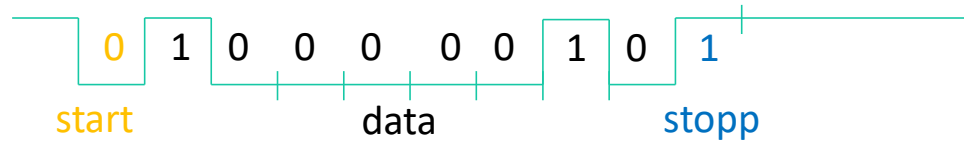

RS232 UART

Kommunikation
mellan
datorer

- Seriell
- Punkt till punkt
- Problem 1: UART1 och UART2 har inte samma klocka
=> synkronisering nödvändig
- Problem 2: hur vet CPU2 att ett tecken kommit in?
hur vet CPU1 att ett tecken har sänts?
=> handskakning nödvändig

Synkronisering: UART <-> UART

bithastighet: 115200 bit/s

1 bit = 868 CK, 1 tecken = 8680 CK, då CLK=100MHz

båda sidor har en räknare, som räknare 16 ggr / bit

S : skifta ut var 16:e CK

M: vänta på startbit, starta räknare,
skifta in mitt i bitarna

Handskakning: UART <-> CPU

flaggor (=bitar i kontrollregister)

rxfull = tecken har kommit in! 1: när tecknet kommit in

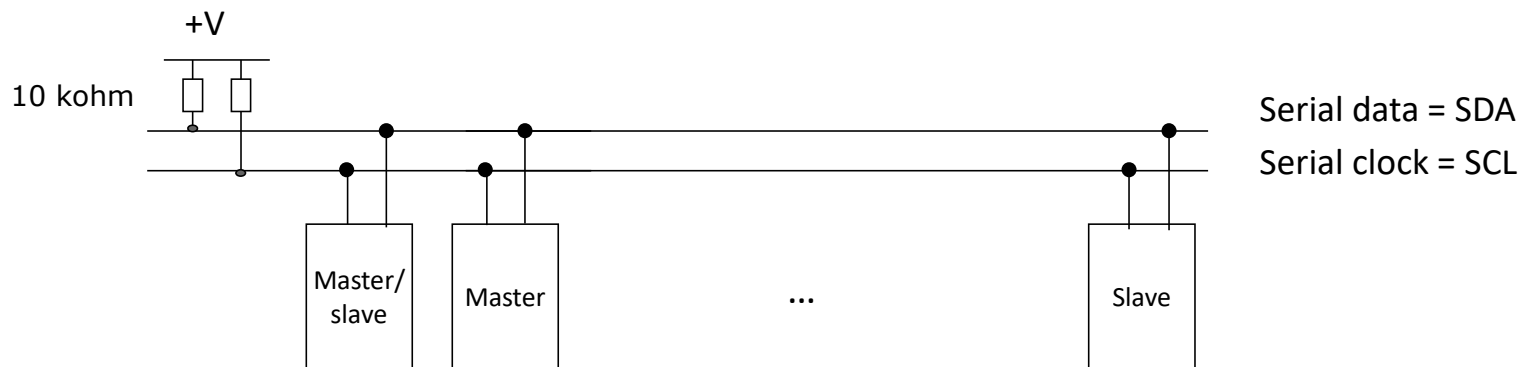
0: när CPU:n läst tecknet

txempty = tecken har sänts! 1: när tecknet sänts

0: när CPU:n skrivit tecken

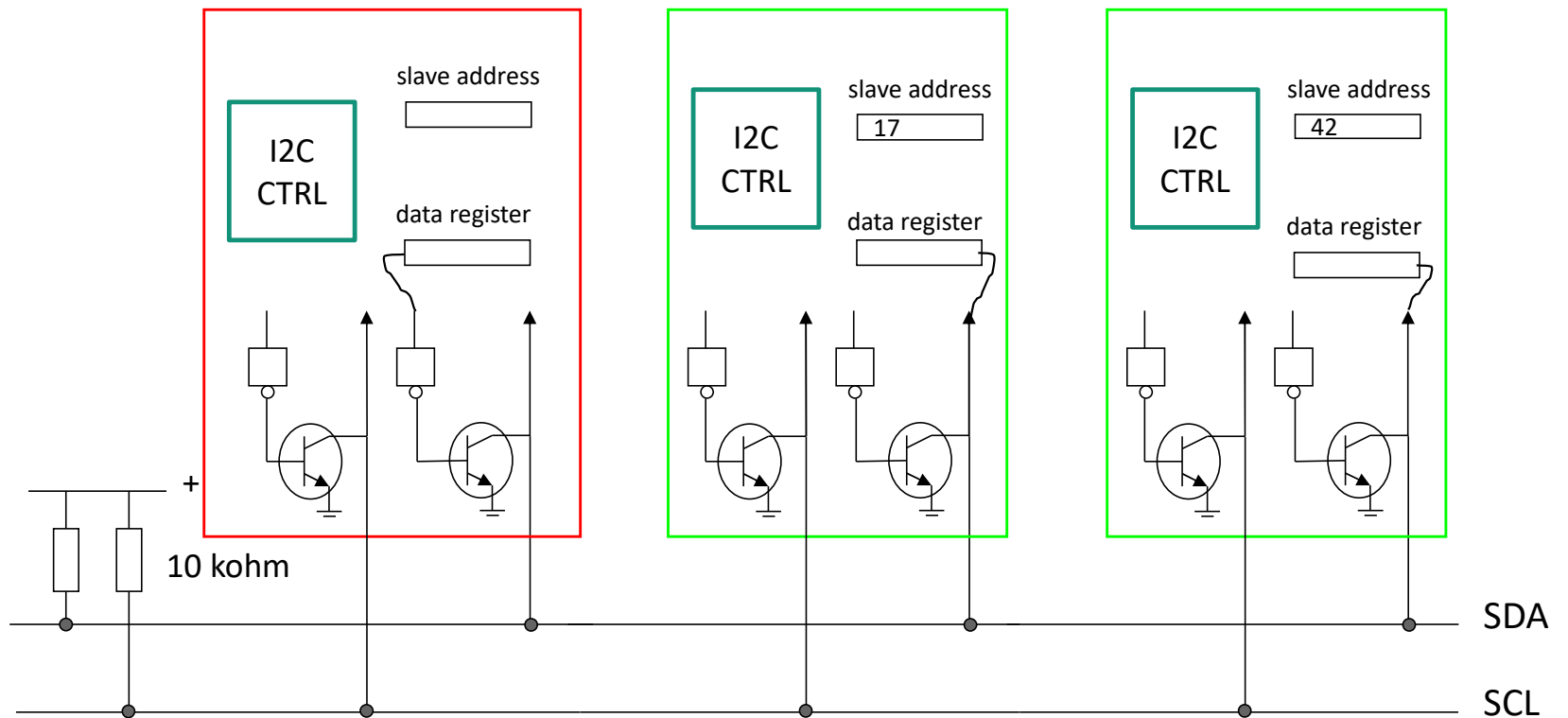
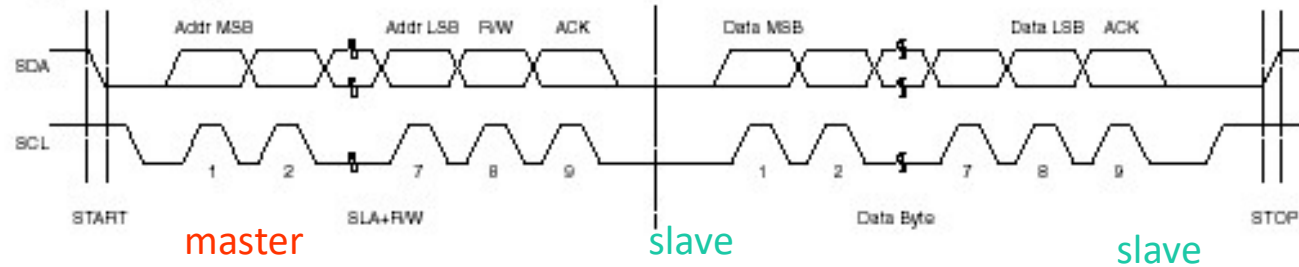
I²C = Inter-Integrated-Circuit

- Seriell buss
- Philips
- Konsumentelektronik
- Kommunikation inom ett kretskort
- 2 trådar, ganska låg hastighet, billigt
- Finns i PC: läs av CPU temp, fläktvarvtal, minnestyp, ...
- Upp till 127 enheter

Datorkonstruktion I²C = Inter-Integrated-Circuit

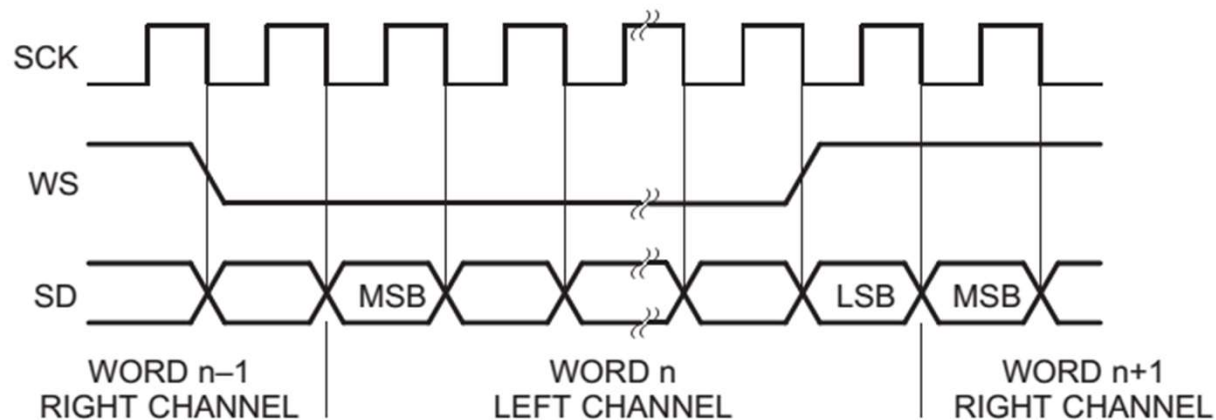
Figure 81. Typical Data Transmission

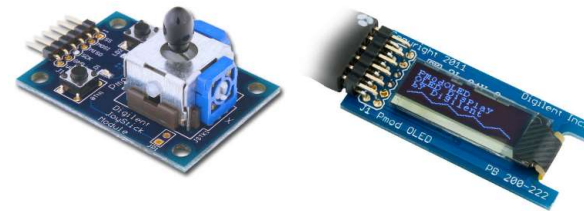

Datorkonstruktion I²S = Inter-IC Sound

- Seriell buss
- Philips
- Stereo , multiplexad höger/vänster-kanal
- Tvåkomplementskodat data med oberoende ordlängd
- T ex CD-ljud 44.1 kHz x 16 x 2 => 1.4112 MHz SCK

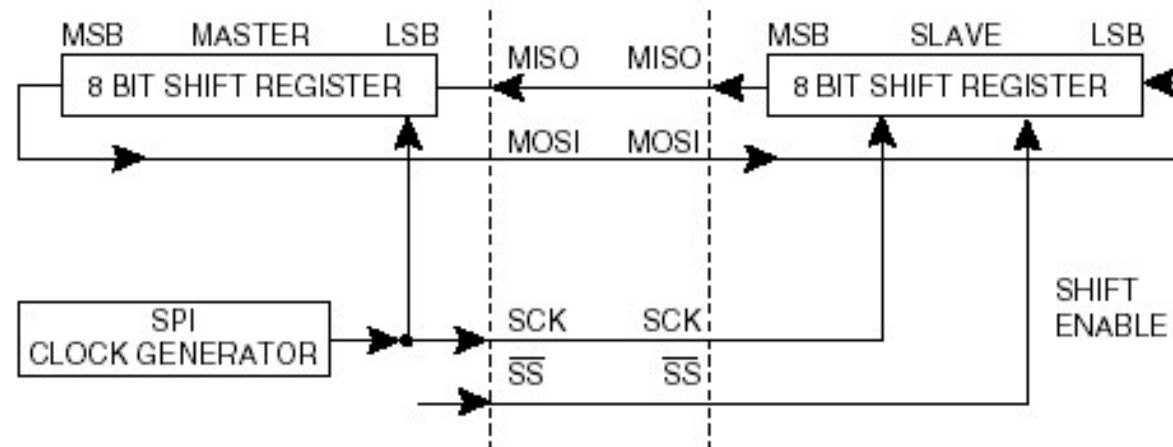
Serial Peripheral Interface – SPI

The Serial Peripheral Interface (SPI) allows high-speed synchronous data transfer between the ATmega16 and peripheral devices or between several AVR devices. The ATmega16 SPI includes the following features:

- Full-duplex, Three-wire Synchronous Data Transfer
- Master or Slave Operation
- LSB First or MSB First Data Transfer
- Seven Programmable Bit Rates
- End of Transmission Interrupt Flag
- Write Collision Flag Protection
- Wake-up from Idle Mode
- Double Speed (CK/2) Master SPI Mode

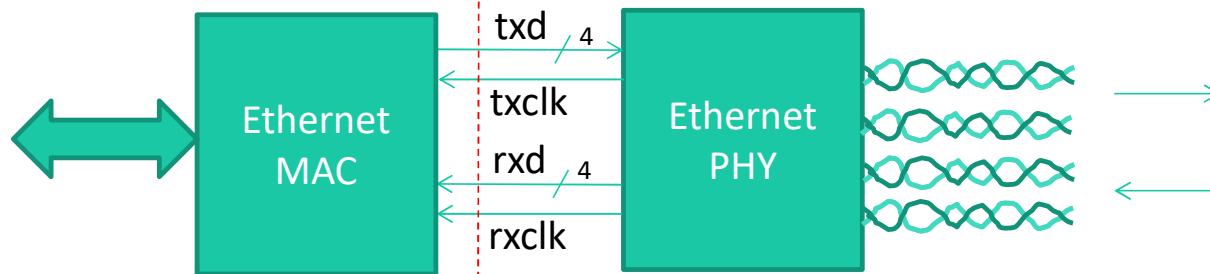
$$f_{\max} = 8/4 \text{ MHz}$$

Figure 66. SPI Master-slave Interconnection

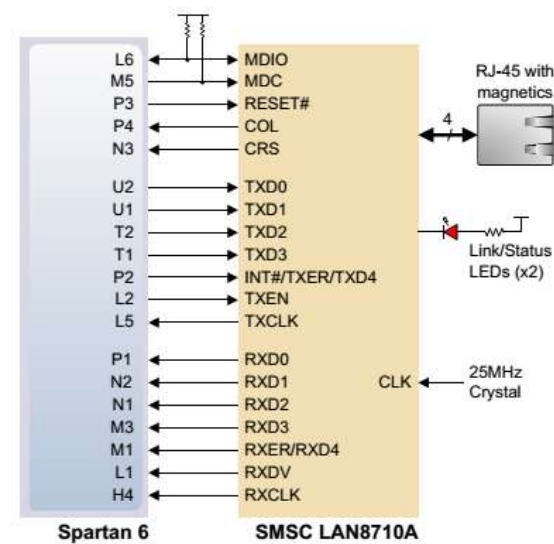

Datorkonstruktion Ethernet PHY?

Inne i FPGA:n

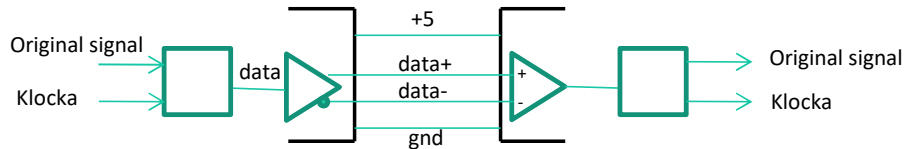

Media Access Control
"bygger paket av nibbles"
Nibble = halv byte, dvs 4 bitar

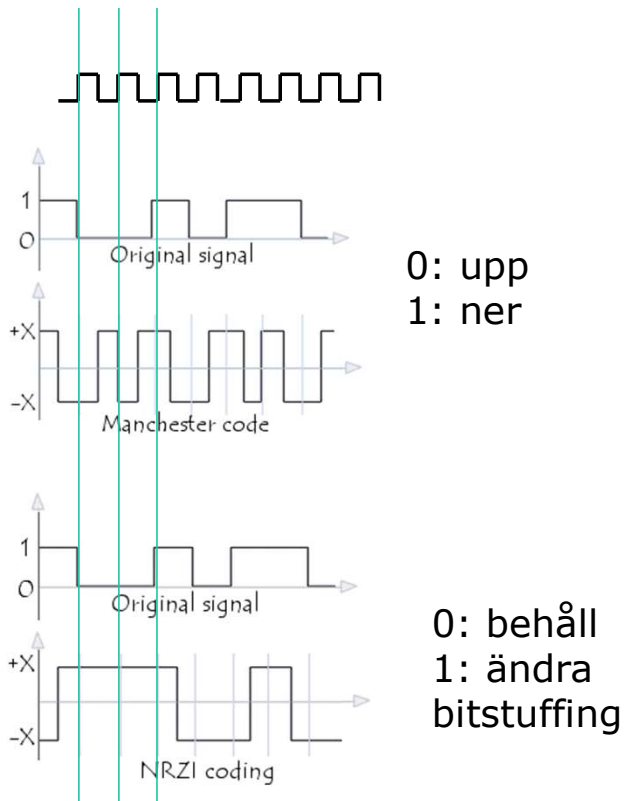
USB = Universal Serial Bus

1)

USB har bara dataledning

2)

- Low Speed* – upp till 1,5 Mbit/s
- Full Speed* – upp till 12 Mbit/s
- Hi-Speed* – upp till 480 Mbit/s
- Superspeed* - upp till 5Gbit/s

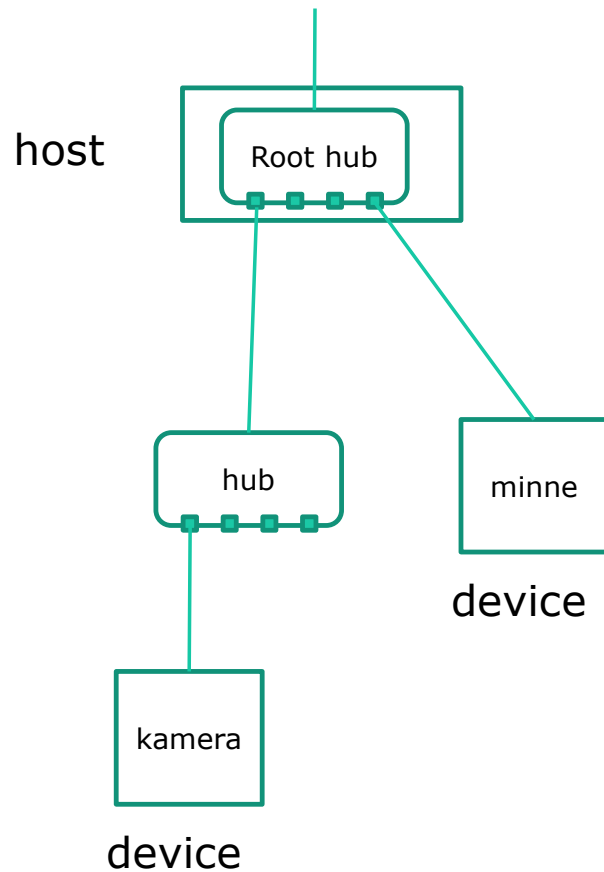
3)

Kommunikationen är paketbaserad
Exempel:

Det finns många sorters paket!

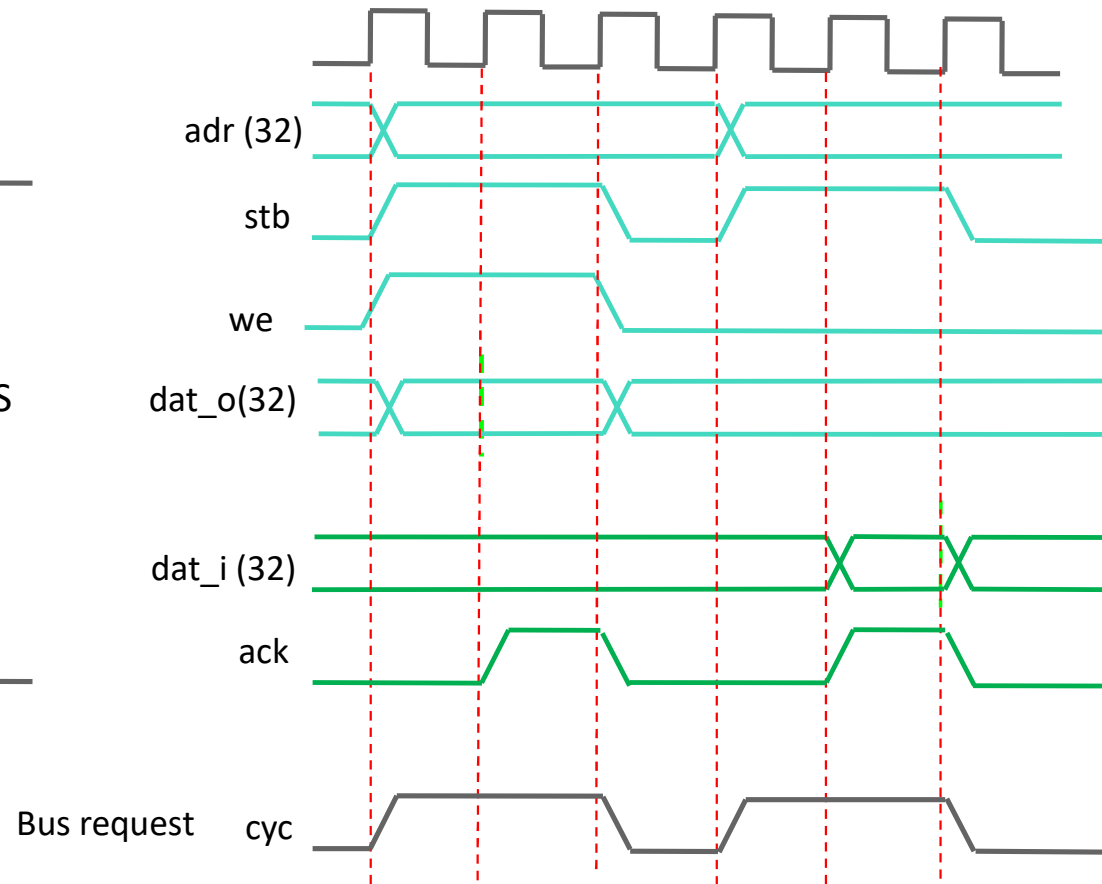
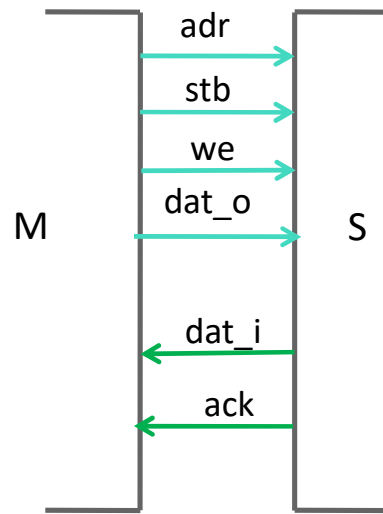
USB = Universal Serial Bus

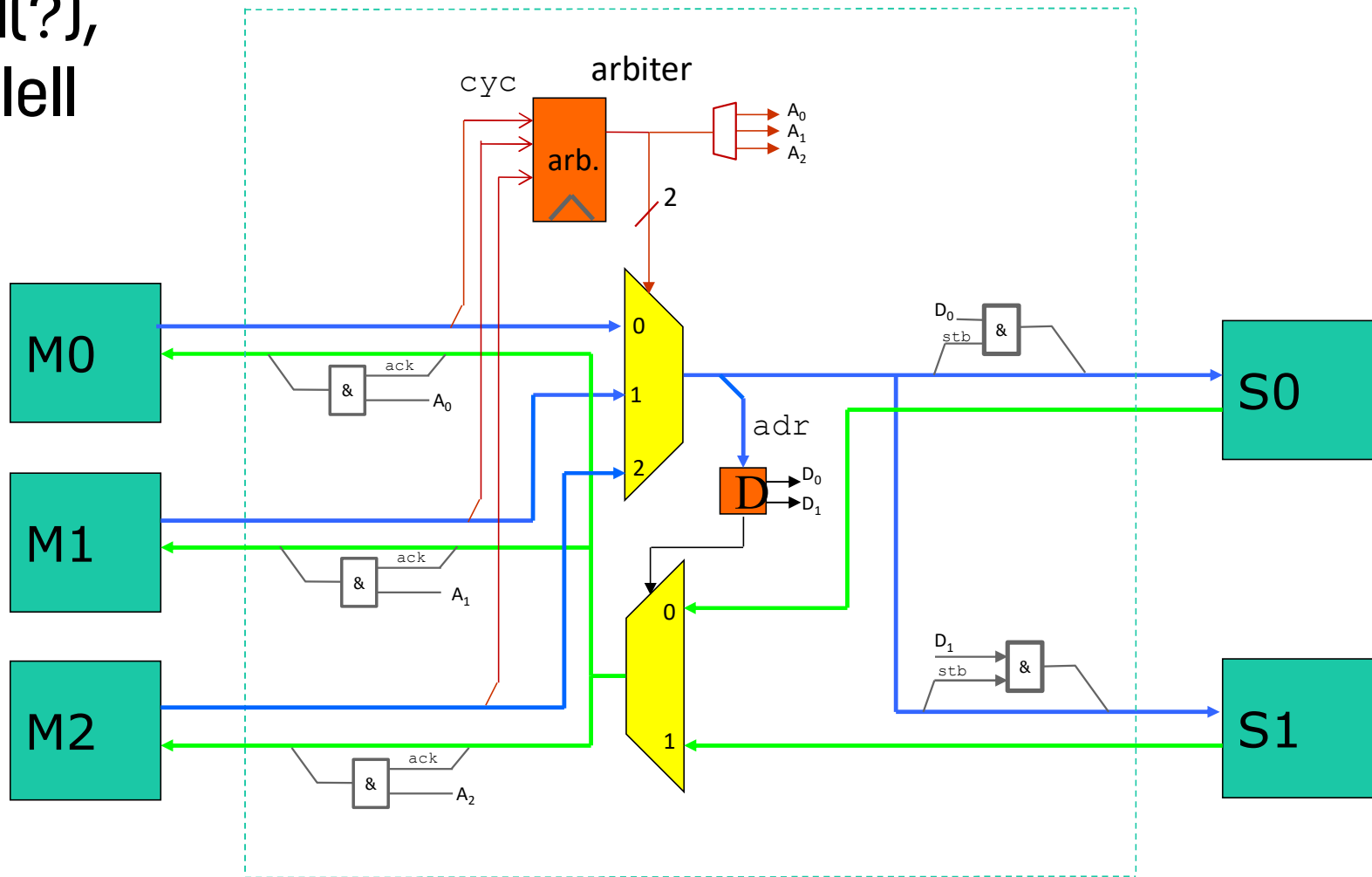
- 1 host
- upp till 127 devices
- Host kontrollerar all trafik
- Inga avbrott
- Each device sees all traffic from host
- A device does not see traffic from other devices
- A driver does not know topology of the network

Enkel(?), parallell buss

Wishbone: Open-Source-buss för FPGA, ASIC
on-chip bus, dubbla databussar

Enkel(?), parallell buss

→ adr[31:0], dat_o[31:0], stb, cyc, we, ...

← dat_i[31:0], ack, ...

Sammanfattning

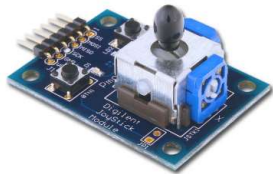
In-enheter

PC-tangentbord
PS/2

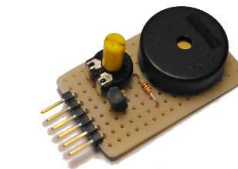
HEX-tangentbord
Scannas

Joystick
SPI

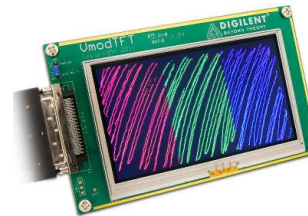
Blåtandsmodul
UART

Monohögtalare
Bit banging

VGA-monitor
Synksignaler

LCD med touch
Synksignaler

OLED-display
SPI

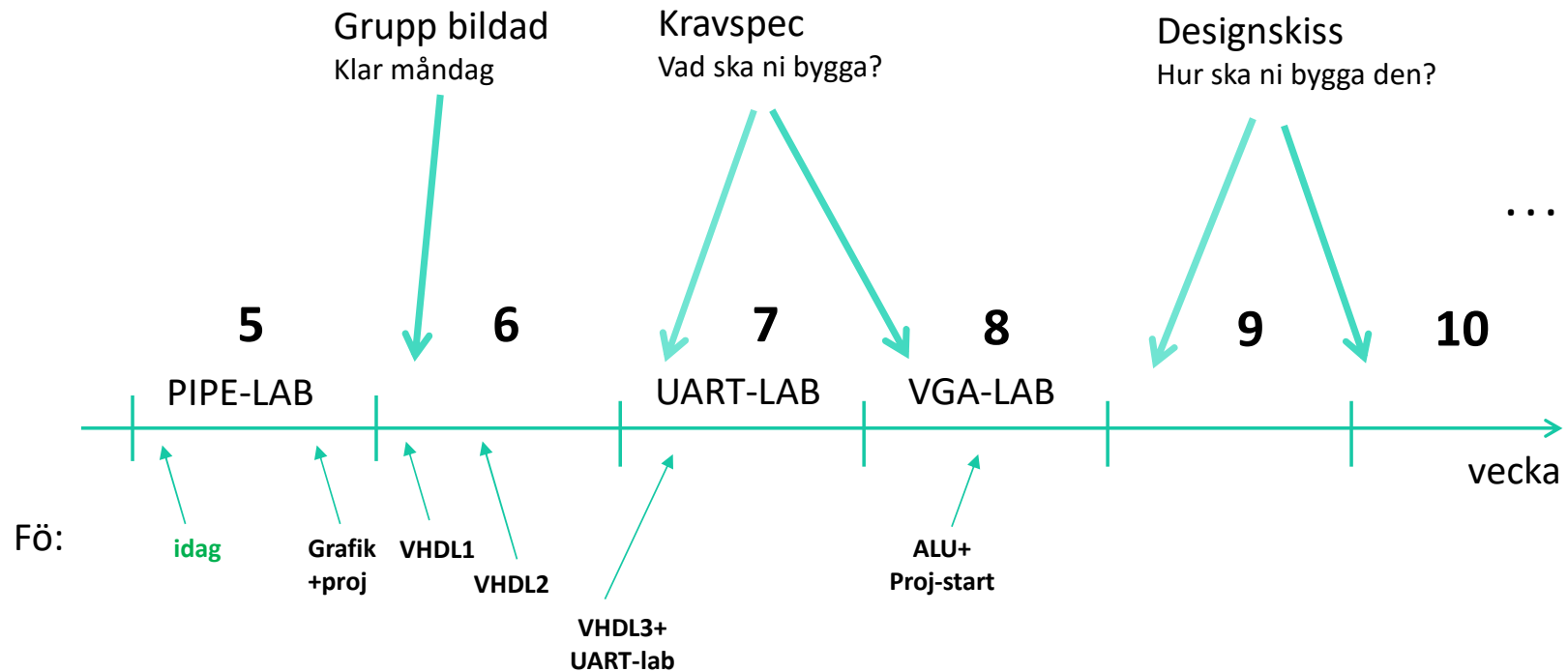

Stereo"högtalare"
I²S

Planering

Den närmaste framtiden

Datorkonstruktion Den närmaste framtiden

Anders Nilsson

www.liu.se